

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ и Указ

ШынэгъончъагъэмкIэ Советэу Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ дэжъ шызэхэщагъэм и Секретарь ехылагъ

1. Лыхъэтыкъо Аскэр Къэсэй ыкIор шынэгъончъагъэмкIэ Советэу Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ дэжъ шызэхэщагъэм и Секретарэу гъэнэфэгъэнэу.

2. ЗыкIэтхэхэрэ мафэм щегъэжьагъэу мы Указым кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэу ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан къ. Мыекъуапэ, тыгъэгъазэм и 2, 2011-рэ илъэс N 144

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ и Указ

Адыгэ Республикэм ищытхъуцIэхэр афэгъэшъошэгъэнхэм ехылагъ

Гъэсэныгъэм ихэхъоныгъэ илахъ зэрэхышIыхъагъэм пае щытхъуцIэу «Адыгэ Республикэм лъапкъ гъэсэныгъэмкIэ изаслуженнэ ИофышI» зыфиIорэр Трэхъо Светланэ Чэсэбый ыпхъум — апшъэрэ профессиональнэ гъэсэныгъэмкIэ федеральнэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгэ къэралыгъо университетыр» зыфиIорэм иIофхэм ягъэзекIонкIэ ГъэлорышIапIэм ипашцэ фэгъэшъошэгъэнэу.

Законностым игъэпытэн гъэхъагъэу щышIыгъэхэм апае щытхъуцIэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юрист» зыфиIорэр Никифорова Маринэ Иван ыпхъум — къэралыгъо регистрациемкIэ, кадастрэмкIэ ыкIи картографиемкIэ федеральнэ къулыкIум и ГъэлорышIапIэу Адыгэ Республикэм щылэм ипашцэ — Адыгэ Республикэм икъэралыгъо регистратор шхъалэ фэгъэшъошэгъэнэу.

Физическэ культурэмрэ спортымрэ альэныкъокIэ гъэхъагъэу иIэхэм ыкIи илъэсыбэ хугъэу Iоф зеришIэрэм апае щытхъуцIэу «Адыгэ Республикэм физическэ культурэмкIэ ыкIи спортымкIэ изаслуженнэ ИофышI» зыфиIорэр Цэй Аслъанчэрые Аслъамбэч ыкъом — гандбол командэу «АГУ-АДЫИФ» зыфиIорэм ипашцэ фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэу ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан къ. Мыекъуапэ, тыгъэгъазэм и 1, 2011-рэ илъэс N 140

АР-м хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие иунашъу

Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэлукIэ и Къэралыгъо Думэ ияхэнэрэ зэлугъэкIэгъу идепутатхэм яхэдзынхэмкIэ Урысые Федерацием ишъолъыр къыхиубытэу ренэу зыщыпсэухэрэ чIыпIэм дэмытхэгъэ хэдзакIохэу Адыгэ Республикэм исхэм яголосхэр зыщатышт хэдзыпIэ чIыпIэхэр гъэнэфэгъэнхэм ехылагъ.

Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэлукIэ и Къэралыгъо Думэ идепутатхэм яхэдзынхэм яхылагъ» зыфиIорэм ия 16-рэ статья ия 7-рэ Iахъ зэригъэнафэрэм тетэу ыкIи Урысые Федерацием ишъолъыр къыхиубытэу ренэу зыщыпсэухэрэ чIыпIэм дэмытхэгъэ хэдзакIохэу Адыгэ Республикэм исхэм хэдзын фитныгъэу яIэхэр ягъэгъотыгъэнхэм фэшI, Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие унашъо ышIыгъ:

1. Урысые Федерацием ишъолъыр къыхиубытэу зыщыпсэухэрэ чIыпIэм ренэу дэмытхэгъэ хэдзакIохэу Адыгэ Республикэм исхэм яголосхэр зыщатышт хэдзыпIэ чIыпIэхэр мы унашъом игъусэ гуадзэм тетэу гъэнэфэгъэнхэу.

2. Мы унашъом игуадзэ зыцIэ къыриIорэ хэдзыпIэ участкэхэм яхэдзекIо комиссиехэм Урысые Федерацием ишъолъыр къыхиубытэу ренэу зыщыпсэухэрэ чIыпIэм шыдэмытхэгъэхэу Адыгэ Республикэм ис хэдзакIохэр ежъхэм ашхъэкIэ къатыгъэ заявлением ыкIи шэпхъэ гъэнэфэгъэм тетэу зифэшъошэ участкэхэм яхэдзакIохэм яспискэхэм ахагъэуонхэу.

3. Адыгэ Республикэм икъалэхэм, ирайонхэм ятерриториальнэ хэдзекIо комиссиехэм Урысые Федерацием ишъолъыр къыхиубытэу зыщыпсэухэрэ чIыпIэм ренэу дэмытхэгъэхэу Адыгэ Республикэм ис хэдзакIохэм яголосхэр зыщатышт чIыпIэхэр ягъэшIэгъэнхэм иIофыгъохэр зэрахъанхэу.

4. Мы унашъор Адыгэ Республикэм икъалэхэм, ирайонхэм ятерриториальнэ хэдзекIо комиссиехэм ыкIи зифэшъошэ хэдзыпIэ участкэхэм яхэдзекIо комиссиехэм алтыгъэлэсыгъэнэу.

5. Мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгейм», «Адыгэ макъэм» къыхыгъэутыгъэнэу ыкIи Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие Интернет сетым официальнэ сайтэу шыриIэм игъэхъэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие итхъаматэу Ю. А. ХЪУТ

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие исекретарэу Ф. З. ХЪАЦIАЦI

къ. Мыекъуапэ, шэкIогъум и 29-рэ, 2011-рэ илъэс N 104/588-5

Тигъэзетеджэ лъапIэхэр!

Тыгъэгъазэм и 23-м кIэтхэгъу уахътэр тыухышт. ШэкIогъум и 23-м къыщегъэжьагъэу кIэтхэгъу уахътэр ыкIэм фэкIофэ нэс кIэтхапкIэм къыщыдгъэкIагъ. А уахътэу къэнагъэм гъэзеткIэтхэным ыосэщтыр сомэ 318-рэ чапыч 53-рэ.

СЭКЪАТНЫГЪЭ зилэхэр агъэшIуагъэх

Сэкъатныгъэ зилэхэм я Дунэе мафэ фэгъэхыгъэу Адыгэ Республикэм и Лъапкъ театрэ мы мафэхэм зэхахъэ щыкIуагъ.

Сэкъатныгъэ зилэ цыфхэу тиреспубликэ щыпсэухэрэм АР-м и Лышхъхъэу ТхъакIушынэ Аслъан ыцIэкIэ къафэгъушIуагъ АР-м и Лышхъхъэрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администрацие ипашцэу Владислав Федоровыр, республикэм ипашцэ ишIуфэс тхыль къеджагъ. Сэкъатныгъэ зилэ цыфхэм ящылэкIэ-псэукIэ нахъышIу шыгъэныр, гумэкIыгъоу, шыкIагъэу яIэхэр зэшIохыгъэнхэр пшъэрылх

шхъалэу зэрэщтыр ащ итхагъ. Мы купым хэхъэрэ цыфхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэм, ящыкIэгъэ IэпыIэгъур ягъэгъотыгъэным апае федеральнэ гупчэм, АР-м и Правительствэ къатефэрэр зэкIэ тапэкIи зэрагъэ-цэкIэщтыр анахъ мэхъанэшхо зилэ лъэныкъохэм ащыщэу ашIуфэс тхылым къегъэнафэ.

АР-м и Лышхъхъэ унашъоу ышIыгъэм диштэу, 2000-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу литературэм ыкIи искусствэм, физическэ культурэм ыкIи спортым, культурэм, нэмыкI лъэныкъохэмкIи гъэхъэгъэшIу зышIыгъэхэу мы

купым къыхиубытэхэрэр хэушхъафыкIыгъэ шIухъафтынхэмкIэ къыхагъэщых. Общественнэ шылаклэм чанэу хэлэжьэрэ нэбгырэ 13-м сомэ мини 5 зырыз афагъэшъошагъ.

Нэужым унашъоу ашIыгъэм диштэу, сэкъатныгъэ зилэ цыфхэр зэзыпхырэ общественнэ организациехэу республикэм итхэм компьютернэ техникэр зэрагъэгъотынэу амал къязыгырэ сертифицикатхэр АР-м ИофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ иминистрэу Наталья Широковам аритыжьыгъэх.

Зипсауныгъэ зэщыкIогъэ цыфхэу къекIоллагъэхэм зэкIэ-ми шIухъафтынхэр аратыгъэх, Лъапкъ театрэ иартистхэм спектаклэу «Алладин» зыфиIорэр къафагъэлъэгъуагъ.

ШХОНЧЫБЭШIЭ Рузан.

ЯгумэкIыгъохэр зэхатшIэзэ...

1992-рэ илъэсым чъэпыогум и 12-м Урысые Федерацием иделегациеу ООН-м и Генеральнэ Ассамблее хэтхэр икIэшакIохэу тыгъэгъазэм и 3-р сэкъатныгъэ зигъхэм я Дунэе мафэу агъэнэфагъ.

Сэкъатныгъэ зигъхэм ягумэкIыгъохэм нахь анаIэ атырагъэтыным, яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэм фэшI мы мафэр къызыкIыхагъэщыгъэр.

Сыд фэдэрэ обществу зынэсыгъэ лъэгапIэр, шIуагъэу иIэр зэрагъэуэфырэр кIэлэцIыкIухэм, нэжI-лужьхэм, сэкъатныгъэ зигъхэм къэралыгъор зэралыплъэрэр, зэрафыщыгъыр ары.

Урысые Федерацием и Президент Федеральнэ ЗэлукIэм фигъэхьыгъэ Джэпсалъэм сэкъатныгъэ зигъхэм ящIэIкIэ-псэукIэ нахьышIу шыгъэныр анахь пшъэрылъ шъхьалэхэм ащыщэу къыщыхигъэщыгъэ. Урысыем и Конституције зэрэгъэспыгъэмкIэ, социальнэ къэралыгъоу тыщыт, арышгъ, тIцIыфхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэм игарантихэр ахэм яIэхэ фае. Зипсауныгъэ пыч фэхьугъэ цIыфхэр зэкIэхэми афэдэх, ары пакIошъ, нахь тынаIи атетыныр къыттефэ.

Мы лъэхъаным дунаным щыпсэурэм ипроценти 10 фэдизыр (нэбгырэ миллион 650-р) — сэкъатых. Ахэм янахьыбэм къэралыгъо IэпыIэгъу амыгъотымэ, щыIэIкIэ амал яIэштIэп.

Урысые Федерацием и законотательствэ къызэрэдилыгъэу, сэкъатныгъэ зигъхэм социальнэ IэпыIэгъу ягъэгъотыгъэным пIэухьэрэ мылIкур федеральнэ бюджетым къетIупшы. Ащ фэдэ IэпыIэгъум хъхъэх пенсие, Iэзэгъу уцхэр ягъэгъотыгъэнхэр, санаториехэм гъэкIогъэнхэр, техникескэ амалхэр зищыкIагъэхэм ахэр ятыгъэнхэр, нэмыкI Iофыгъохэри.

Республикэми сэкъатныгъэ зигъхэм социальнэ IэпыIэгъу араты. Ащ фытегъэпсыхьагъ «Адыгэ Республикэм сэкъатныгъэ иIэу щыпсэухэрэм соци-

альнэ IэпыIэгъу ягъэгъотыгъэныр» зыфиIорэ хэушъхьафыкIыгъэ программэу 2011-рэ илъэсым тельытагъэр. А программэм къыдхэлъытагъэу, дэу зылъэгъухэрэм афашгъыгъэх пкыгъо зэфэшъхьаф 210-рэ. Ахэм ащыщых фэшIы шыгъэ сыхьатхэр, тетрадьхэу хьафизэхэр зыдэтхэнхэ алъэкIыхэрэр, нэмыкIхэри. Дэу зылъэгъурэ нэбгыриблэу ВОС-м и Всероссийскэ Кубок къыдэхыгъэнымкIэ зэнэкъокъум хэлэжъагъэхэм ахьщэ IэпыIэгъу аратыгъ, реабилитацие Гупчэу Волоколамскэ щыIэм кIонэу щытхэм гъогупкIэр афатыгъ. Мы программэм игъэцIэIэн пIэухьанэу къатIупшыгъэ мылIкум щыщэу сомэ мин 240-рэ атефагъ нэбгырэ 16-у зеклон амал зимыIэхэм IэпыIэгъу зэрафэхьугъэхэм. Джащ фэдэу, мы программэм ишIуагъэкIэ илъэс къэс нэбгырэ 20 ПЭВМ-м иоператор сэнэхьатыр арагъэгъотыным пае рагъаджэх.

Мы лъэхъаным Адыгэ Республикэм сэкъатныгъэ иIэу нэбгырэ мин 36-м ехъу шпсэу, ахэм ащыщэу 1373-р — кIэлэцIыкIух.

Сэкъатныгъэ зигъхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэм пIэуагъэхьэрэ мылIкум илъэс къэс хагъахэу ыкIи цIыф гъэнэфагъэхэм (адреснэу) IэпыIэгъур анэсыным анаIэ тырагъэты. Мары сэкъатныгъэ зигъ псэуэми мазэ къэс ахьщэу афатIупшырэм имызакъоу, коммунальнэ фэIо-фашIэхэм ауасэ итынкIи IэпыIэгъу афэхьух. Тызыхэт илъэсым ахэм сомэ миллион 218-рэ апIэухьагъ.

Сэкъатныгъэ зигъхэм псэупIэхэр ягъэгъотыгъэнымы юж ит къэралыгъор. 2011-рэ илъэсым нэбгырэ 32-м унэхэр ащэфынхэ амал агъотыгъ.

Республикэм икIэралыгъо органхэм зэпхыныгъэ адырIа сэкъатныгъэ зигъхэм яобщественнэ организациехэм. ХагъэуэфыкIырэ мэфэкIхэм яхьулIэу ахэр зэгъусэхэу Iофхьэбзэ зэфэшъхьафхэр зэра-

хьэх. Илъэс къэс республикэм зэнэкъокъухэр афызэхашгъэ зипсауныгъэ пыч фэхьугъэ цIыфхэм, ахэм ащытекIуагъэхэр къыхагъэщыхэзэ. Сэкъатныгъэ зигъ кIэлэцIыкIухэри ащыгъупшэхэрэп. Илъэс къэс ахэми республикэ спартакиадэу афызэхашгъэрэм районхэм къарыкIэу нэбгырэ 70-м ехъу ахэлэжъэ. Республикэ хэушъхьафыкIыгъэ программэу «Адыгеим икIэлэцIыкIухэр» зыфиIорэм къыдыхэлъыгъэгъэ Iофхьабзэхэм ари ащыщ.

Унагъом ыкIи кIэлэцIыкIухэм социальнэ фэIо-фашIэхэр афэгъэцIэгъэнхэм фэгъэзагъэу Адыгэ Республикэм IофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэжъоныгъэмкIэ и Министерствэ учреждениитф къепхыгъ. Мы илъэсым ахэм фэIо-фашIэ мин 350-м ехъу сэкъатныгъэ зигъхэм ащафагъэцIагъ.

КIэлэцIыкIухэм япсауныгъэ гъэпытэгъэным фытегъэпсыхьэгъэ кампаниеу рекIокIыгъэм сэкъатныгъэ зигъ нэбгыри 121-рэ къыхырагъэубытагъ. А кIэлэцIыкIухэр ащыIагъэхэ IэзпIэ-реабилитацие гупчэу «Шапсыгъ» зыфиIорэмрэ реабилитацие гупчэу «Жъогъожьымерэ».

КIэлэцIыкIу сымэджэ хьылъэхэр щаIыгъых хэушъхьафыкIыгъэ учреждением, Адэмые дэт унэ-интернатим. Мы лъэхъаным ащ нэбгырэ 27-рэ щыI.

Сэкъатныгъэ зигъхэм ягумэкIыгъохэр, яIофыгъохэр зэшIохыгъэнхэм къэралыгъом ипашгъэхэм ренэу анаIэ тырагъэты. Ащ пае аштагъ ыкIи щыIэныгъэм шагъэцIэжъы къэралыгъо программэу «Доступная среда на 2011 — 2015 гг.» зыфиIорэр. Пшъэрылъ шъхьалэу мыщ иIэр зипсауныгъэ пыч фэхьугъэхэм щыIэныгъэм илъэныкыо зэфэшъхьафхэмкIэ шIуагъэ къытгъэу адэлэжъэгъэныр ары.

Адыгэ Республикэм IофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэжъоныгъэмкIэ и Министерствэ ипресс-кIулыкIу

ПроектыкIэ зэхашгъэ

2012-рэ илъэсым ищылэ мазэ къыщгъэгъагъэу телевидением изы федеральнэ канал проектыкIэу «Академия реалити» зыфиIорэм иIофшIэн щыригъэжъэшт. НыбжыкIэхэу предпринимательствэм пылхэм яшIэныгъэ хэгъэхьогъэным, ахэм IэпыIэгъу афэхьугъэным проектыр фэIорышIэшт.

Ар сыдзущгъэу кIощта? Илъэс 21-м къыщгъэгъагъэу 28-м нэс зыныбжъ ныбжыкIэ нэбгырэ 15 мээитфым къыкIоцI бэдэдэу зэтет IофшIаплэу «Москва-Сити» зыфиIорэм непэрэ мафэм диш-

тэрэ программэмкIэ лъэныкыо 12-кIэ шырагъэджэщытх. Ахэм Iоф адашIэшт Москва ианахь кIэлэегъэджэ дэгъухэм. ЗэIъа-шIэрэ урысые бизнесменхэр яIэпыIэгъухэу ныбжыкIэхэм ежъхэм ябизнес проектхэр зэхагъэуоцштых. Культурэм, искусствэм, бизнесым, спортым апылхэм яшIэныгъэхэм ахагъэхьышт.

Проекту «Академия реалити» зыфиIорэм непэ къэралыгъом ипашгъэхэм къагъэуцурэ пшъэрылхэм ягъэцIэIэнкIэ ишIуагъэ къэкIонэу ары зэралыгъэрэ.

Спирт литрэ 900 къырахыгъ

Адыгэ Республикэм хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ къызэрэтирэмкIэ, шэкIогъум и 21-м къыщгъэгъагъэу и 27-м нэс республикэм бээджэшIэгъи 111-рэ щызэрэхьагъ. Ахэр бзылфыгъэм ебэныгъэхэу 1, гъэпцIагъэ зыхэлэ бээджэшIэгъэ 14, цIыфым ыпкынынэIынэ шъобж хьылъэхэр тырацагъэхэу 2, экономикэм ылъэныкыокIэ бээджэшIэгъэ 14, тыгуагъэхэу 28-рэ, нэмыкIхэри. Законыр зыукъогъэ нэбгыри 100 правэухъумэкIо органхэм къыхагъэщыгъэх, бээджэшIагъэхэм япроцент 95-р агъэуэфыгъ.

Тхьамафэм къыкIоцI Адыгеим игъогъухэм хьугъэ-шIэгъи 8 къатехъухьагъэу гъогъу-патруль къулыкIуым ыгъэуэфыгъ. Ахэм нэбгыри 2 ахэкIодагъ, нэбгыри 7-мэ шъобж зэфэшъхьафхэр атецагъэхэу хьугъэ. Ешъуагъэу рулым кIэрысхэу водитель 86-рэ къаубытыгъ.

ШэкIогъум и 20-м, пчэдыжым, станицэу Джаджэ игъогъу горэм тетэу къэчэщыгъэу автомобилэу ВАЗ-2110-м иводитель ГИБДД-м икIулыкIушIэхэм къагъэуцугъ. Автотранспортыр къызалыхъум, спирт литрэ 900 зэрыт канистрэхэр къырахыгъэх. Рулым кIэрысхэу хьулфыгъэу Ставрополь краим къыкIыгъэм зэришгъэтыгъэу спиртым документ пымылIэу къычIэжыгъ. Продукцием изытет ыкIи изэхэтыкIэ зэгъэшIэгъэным пае джырэ уахътэм уплэкIунхэр ашIых.

ШэкIогъум и 21-м тикъэлэ шъхьалэ дэт банк горэм иIофшIэ ахьщэр къылыгъэжъызэ, сомэ мини 5 хьурэ купюрэ нэпцIыр къыхыгъэщыгъ. Нэужым къызэрэнэфагъэмкIэ, Мыекъуапэ щыпсэурэ пенсионеркэу илъэс 68-рэ зыныбжым ар къаритыгъ. Уголовнэ Iоф къызэIуахыгъ, уплэкIунхэр макIох.

Тикъэлэ шъхьалэ щыпсэурэ хьулфыгъэу илъэс 35-рэ зыныбжыр УФ-м и МВД иотделэу Мыекъуапэ щыIэм идежурнэ часть мы мафэхэм зыкыфигъэ-

загъ. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, микрорайонэу «Восход» зыфиIорэм дэжэ амыгъэуэфыгъэ бээджэшIэ куп къыщытебани, кIуачIэIэ агъэщынэзэ, ыIыгыгъэ сотовэ телефоныр тырахыгъ. Полицейскэхэм къэбарэу къалэ-кIэхьагъэм изэхэфын пылххэзэ, мы район дэдэм щыпсэурэ нэмыкI кIэлакIэм ылъэныкыокIи мыщ фэдэ бээджэшIагъэ зэрэхьагъэу къарыIуагъ. Гъогъу-патруль къулыкIуым иIофшIэхэм, оперативнэ Iофхьабзэхэр рагъэкIоIыхэзэ, бэу зэтет унэ горэм ишагу бээджэшIагъэр зезыхьэгъэ купым хэтхэр къыщаубытыгъэх. Ахэр къызалыхъухэм, хьулфыгъытIум атырахыгъэ сотовэ телефонхэр къапкъырахыжыгъэх. Нэбгыришчыри тикъэлэ шъхьалэ щпсэух, тIум илъэс 17, анахьыжым илъэс 22-рэ аныбжъ. Мы Iофым епхыгъэу уголовнэ Iоф къызэIуахыгъ.

Мыекъопэ районным щыщ кIэлэ Iэтахьом янэ-ятэхэм полицием икIулыкIушIэхэм закыфагъэзэн фаеу хьугъэ. Ахэм къызэралотагъэмкIэ, якIалэу илъэс 13 зыныбжыр бээджэшIэ горэм къыгъэщынэзэ, сомэ мини 10 къыштэнэу къытыригъэпытыхьагъ. ПравэухъумэкIо органхэм оперативнэ-лIыхьон Iофхьабзэу зэрэхьагъэхэм яшIуагъэкIэ бээджэшIэр агъэуэфын алъэкIыгъ. Гъэсэныгъэм иучреждениеу тикъэлэ шъхьалэ дэт горэм ар щеджэ, илъэс 15 ыныбжъ.

а ЗИГЪО IОФЫГЪУ

ПЕНСИЕХЭМ къахэхъошта?

Мы упчIэм иджеуап ымыгъэгумэкIырэ цIыф тиреспубликэ исэп пIоми хьушт. Пенсиехэр къызэрэтирэхэрэм язакъоп ащ шыгугъыхэрэр, IофшIаплэ зымыгъотэу, ежъ ышъхьэкIэ унэе Iоф горэ къызэIуихынэу амал зимыIэу унагъом исхэми ар ашIэ ашIоигъу.

Илъэсэу къыхьащтым типенсиехэм къахагъэхьышт, гурытымкIэ ар тызхэт илъэсым къахагъэхьагъэм фэдизышт. 2012-рэ илъэсым пенсиехэр мээаем проценти 7-кIэ, мэлылфэгъум проценти 2,6-кIэ индексацие ашIыштых. ЗэрэхьурэмкIэ, пенсиехэр гурытымкIэ сомэ мини 9,4 — 9,6-м нэсыштых, социальнэ пенсиер сомэ 5771-рэ хьушт.

Урысые Федерацием псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ ыкIи социальнэ хэжъоныгъэхэмкIэ иминистрэу Татьяна Голиковам къызэриIуагъэмкIэ, 2020-рэ илъэсым нэс цIыфхэм пенсиеу къаратыхэрэр фэдитIукIэ нахьыбэ хьуштых.

Тапэрэ илъэхэми уасэхэм къызэрэахагъорэр къыдалыгътэзэ, пенсиехэр индексацие ашIынхэу ягухэлъ, ау цIыфхэм къаратырэ, къафыхагъэхьорэ тIэкIумкIэ уасэхэм зэрэкIэмыхьагъухэрэр зэкIэми ягукъау.

Экспертхэр тапэкIэ чыжъэу

плъэнхэуи рагъэжъагъ. Зигугъу къэтшIыгъэ министерствэр 2050-рэ илъэсым нэс цIыфхэм аратышт пенсиер къызэрэха-

хьышт шIыкIэм дэлажъэ. Ащ пае хэгъэгъу зэфэшъхьафхэм: Польшэм, Германием, Казахстан, нэмыкIхэми цIыфым Iоф зэришIагъэм ифэшъуашгъу пенсиеу афагъэуцухэрэр зыфэдизхэр зэрагъапшэх. Экспертхэм къызэралорэмкIэ, пенсиер зыфэдизын фаер къызэрэхэпхын системэ, щыкIагъэ гори имыIэу, зыцагъэпсыгъэ къэралыгъо щыIэп. ТыдэкIи пенсионнэ системэм уахътэм зэхьокIыныгъэхэр фэшIых.

УФ-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ ыкIи социальнэ хэжъоныгъэмкIэ иминистрэ

игуадзэу Ю. Ворониным къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, тикъэралыгъо шагъэфедэшт пенсионнэ системэр къыхахы зыхьукIэ, анахь эксперт дэгъухэу хэгъэгъу зэфэшъхьафхэм ащыпсэухэрэр IэпыIэгъу зэралышгъэхэмкIэ МОТ-м (IофшIэнымкIэ Дунэе организацием) ззэгъыныгъэ дашIыгъ. Дэгъу яшIуагъэ къэ-кIощтмэ, ау хымэ хэгъэгъухэм къарашышт экспертхэм тэ тилэжъапкIэрэ типенсиерэ зыфэдизынхэ фаер тэтыехэм нахь нахьышIоу къалыгъэштмэ къэшIэгъуае.

ШБАУКЪО Аслъангуащ.

Байхэми хэбзэІахьхэр атых

Транспорт, чыгу ыкІи мылькы хэбзэІахьхэр зэхэушъафыкыгъэхэу тэтых. Ау а шыкІэм плалъэу иІэр икІынкІэ бэп къэнэжыгъэр. Къыхъашт 2012-рэ илъэсым ахэр нэмыкІ шыкІэм тетэу зэрэттыцтхэр зыгъэнэфэрэ Федеральнэ закон Урысые Федерацием щаштагъ. Тызэрэщыгуазэу, а законом кІэщакІо фэхъугъ УФ-м джырэкІэ и Президентэу Дмитрий Медведевыр. Сыда ащ тетэу зыкІагъэпсыгъэр ыкІи хэбзэІахьхэм ятын сьд фэдэ шапхъэа пылхэр? А упчІэр ыкІи ащ ехъырхэр джырэблагъэ журналистхэм ратыгъэх Федеральнэ хэбзэІахь къулыкыум ипацэу Михаил Мишустиным.

— ЫпэкІэ хэбзэІахьхэр плалъэ-плалъэу гошгыгъэхэу илъэсым къыкІоцІ зытІо-зыцэ ттыцтыгъэх. Сыда джы хэбзэІахь-щымкІэ зы плалъэ — шэкІогъум и 1-м нахь пасэу тымытыцтхэу зыкІагъэнэфагъэр?

— Ащ иджэуап къызэрэыкІо дэд. А шыкІэм гухэлъэу иІэр хэбзэІахьхэм ятын шыкІэу пылър цыфхэмкІэ нахь къызэрэыкІоу гъэпсыгъэныр, щэным, щэфном, мылькур кІэнэу ятыжыгъэным япхыгъэ Іофыгъохэу илъэсым къыкІоцІ къыкыокІы-хэрэмкІэ хэбзэІахьхэр икІэрыкІэу къэмылгытэжыгъэхэм ыкІи а зэпстэум яшІагъэкІэ хэбзэІахьхэм якъэуагъоин хабзэм мылькыу пэлуигъахэрэр нахь макІэ шыгъэныр ары. Бэмэ гу лъатэгъэн фае 2011-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м къыщыублагъэу транспорт ыкІи чыгу Іахь хэбзэІахьхэр аванс шыкІэм тетэу зэрамытыжыхэрэм. Джырэ нэскІэ хэбзэІахьхэр зыгыхэрэм пшъэрылъэу яІэр къызыІотыкІы-рэ тхылхэр щэгъогогъу афахы-щтыгъэх. Къыхъашт илъэсым джы тызыхэт илъэсым тельтэгъэ хэбзэІахьхэр къызыІотыкІы-хэрэ зы тхылъ закыо къафахыщт ыкІи ащ ыгъэнэфэрэ сомэ пчъагъэр шэкІогъум и 1-м атыщт. ТхылгышІэу къафахыщтымкІэ цыфхэм къагурыІошт ахэм мыкощырэ мылькыу, транспорт амалэу, чыгу Іахьэу яІэхэм яхыблагъэу къэбархэу къэралыгъом ІэкІэлъхэр зыфэдэхэр.

— Адэ, уведомление-хэр сьдэуцтэу цыфхэм алъагъэлэсыщтха?

— ТиІофышІэхэм ыпэкІэ агъэ-федэщтыгъэ шыкІэр зэмыхы-кыгъэу къэнэжыщт. Тхылхэр почтэкІэ афагъэхыщтх. Джащ фэдэу цыфхэм къызыфагъэ-федэн алъэкІыщт интернет-сервисэу «Личный кабинет налогоплательщика» зыфІоу Федеральнэ хэбзэІахь къулыкыум исайт илъэс хъугъэу къыщызэ-Іутхыгъэр. Уфаемэ, зыми уемы-жэу ащ платежкэр къипхы-нышъ, банкым укІонышъ, птыщт. Унэм уимыкІыхэу хэбзэІахьхэр птынхэ плъэкІынэу амали щыІ. Гъусэгъоу тилэ банкхэм ащыщ горэм счет шыуІэмэ, банкымкІэ укыкІэз хэбзэІахьхэр птын-хэ плъэкІыщт.

Физическэ лицэкІэ алъыгъэх-рэм апае «Личный кабинет налогоплательщика-2» зыфІорэм игъэфедэн чэзыу-чэзыу шыкІэм тетэу тытэхэ. Ащ нэмыкІ амал-хэри къетых. КъыреІотыкІы зэ-кІэ хэбзэІахь зытэхорэ мылькы лэпкыэу цыфым иІэхэр. Гушчы-Іэм пае, хэбзэІахьы зыгыхэрэм ифэтэр надрес, ащ иинагъэ, автомашинэ лэпкыэу иІэр ыкІи ащ икъралыгъо номер.

— Правительство кІэ-щакІо фэхъугъэу, хэбзэ-Іахьхэр зыгыхэрэ нэб-гырэ миллион 33-м атехъогъэ чыфэхэу сомэ миллиард 36-рэ 2012-рэ илъэсым аты-ритхыкыжыщтэу Феде-ральнэ хэбзэІахь

къулыкыум зегъэхъазы-ры. Ахэр мылькы, чыгу Іахьхэм, автотран-спортым апае зэтеогъэ чыфэх. Сыда а Іоф-тхъабзэм купкІэу иІэр?

— Хэукыоныгъэхэм, зытхыхэ-рэ организациехэм къатыгъэ къэ-бархэм мытэрэзыныгъэу ахэху-хъагъэхэм, нэмыкІ Іофхэм апкы къыкІэу цыфхэм атын фаеу агъэ-нэфэгъэ чыфэхэу зэтеуагъэхэр атетхыкыжыгъэхэр къэралы-гъом ипшъэрылъэу щыт. Шып-къэ, цыфхэр къыхамыгъэлажъэ-хэу хэбзэІахь органхэм яІофы-шІэхэм а пшъэрылъыр зэшІа-хыщт. Ау къэІогъэн фае ащ фэдэ чыфэхэр тапэкІэ зэтемыгъэ-гъэнхэм фэшІ цыфхэми яшІа-гъэ къытагъэкІын зэралъэкІы-щтыр. ЗыгорэкІэ пчъагъэхэр мы-тэрэзэу атхыгъэхэу цыфхэм къыхагъэщыгъэмэ, ифэшъошэ къэбар къытлгъагъэлэсымэ ишІа-гъэ къытэкІыщт.

— Илъэси 5 — 10-м зэтеогъэ чыфэхэр ты-жыгъэнхэ фаеу зыгъэ-нэфэрэ тхылхэр къазэ-рафагъэхыхэрэм, ахэм лъапсэ афэхъугъэр зэ-хафынэу фэмыхэу, ин-спекторхэм хэбзэІахь-хэр тыгъэнхэ фаеу игъоу къазэрафалъэгъу-рэм итхъаусыхэ цыф-хэм къашІэу зэхэпхыщт.

— АпэрапшІэ къыдгुरыІон фае «къабзэу щымыгъ» хэбзэ-Іахьхэр къыздыкІыгъэхэр. Унэе мылькыум ылъэныкыокІэ тыхэ-гъэгъу джырэкІэ къэралыгъо ныбжыкІ ныІэп. Непэ цыф-хэм яхыблагъэу къэбархэм хэ-укыоныгъэу ахэхъухэрэр илъэс 70-м унэе мылькыу цыфхэм зэ-рямылагъэм ипчыныжыэу плъы-тэн плъэкІыщт.

Мылькыум ибысым мыкощы-

рэ имылькыу иадреси, ащ епхыгъэ нэмыкІ къэбархэри иІэнхэ фае. Ащ фэдэ къэбархэр Урысыем къынкІэ щызэІагъэкІагъэх. Гу-щыІэм пае, мыкощырэ мылькыум иобъект миллиони 150-м ехы-лэгъэу къэбархэр электроннэ шыкІэм тетэу Госреестрэм икъэбархэм ахэлъынхэ фае. Ау ащ фэдэ къэбархэм язэІугъэкІэн зыфежыгъагъэхэр 2008-рэ илъэ-сыр ары ныІэп. 2010-рэ илъэс ХэбзэІахь кодексым хабзэм иор-ганхэм пшъэрылъ афишІыгъ ищыкІэгъэу къэбархэр электроннэ шыкІэм тетэу Федеральнэ хэ-бзэІахь къулыкыум лъагъэлэсын-хэ фаеу. Тикъулыкыу Іоф зыди-шІэн фаеу шыгыр къэбар бэдэд. Физическэ лицэкІэ алъыгъэхэу хэ-бзэІахьхэр зыгыхэрэр миллиони 120-рэ мэхъух. Ахэм чыгу Іахь миллион 25-рэ, транспорт амал-хэу миллион 24-рэ, капиталнэ псэолъэшІыным иобъектхэу миллион 44-рэ яІ. Къэбархэр икыу фэдизэу ыкІи хэукыоныгъэ ямыІэу зэІугъэкІагъэхэу зыхъукІэ ары ныІэп ащ фэдиз мылькыум тэ-рэзэу Іоф дэпшІэн зыплъэкІы-щтыр.

— «ХэбзэІахьхэр тыхи, рэхъатэу чыне» зыфэ-площт слоганыр Феде-ральнэ хэбзэІахь къу-лыкыум бэшІагъэ зигъэ-федэрэр. Джы ар сьдкІэ зэблэшъухъуцта?

— Илъэсипшыхэм а лозунгым дэгъоу Іоф ышІэщтыгъ, хэбзэ-Іахьхэр зэрэптынхэ фэе шыкІэм цыфхэр фигыасэщтыгъэх. Джы гъусэгъушІу зэфыщытыкІэм, агурыгъэІогъэн ыкІи адеІэгъэн шыкІэм тытэхэу тшІоигъу. Нэ-мыкІэу къэпІон хъумэ, ателун-кІэн шыкІэр щыдгъэзыещт. ШыІыныгъэм къызэригъэІагъо-рэмкІэ, хэбзэІахьхэм яхыблагъэу хэукыоныгъэхэу цыфхэм ашы-хэрэм нахыбэмкІэ лъапсэ афэ-

хъурэр законыр зэрамышІэрэр ары нахь, къэралыгъор нэкыо-кыогъу къызыфащІы ашІоигъо-кІэ арэп. Арышъ, зэгъэпэшыгъэ амалхэр цыфхэм афэдгъэпсыхэ ыкІи хэбзэІахьхэмкІэ япшъэ-рылхэр зэрагъэцкІэжыщтхэм ехыблагъэу къэбархэр алъыдгъэ-Іэсыхэ зыхъукІэ, шыпкъагъэ ахэлъэу ыкІи зэхэшІыкІ яІэу хэ-бзэІахьхэр зытыхэрэр нахыбэ хъуштых. Цыфхэм Іоф адэшІэ-гъэнымкІэ мэхъанэ гъэнэфагъэ зилэ зы лъэныкыо джыри къы-хэзгъэщы сшІоигъу. ЗыфасІорэр хэбзэІахьхэмкІэ консультантхэр зэрэтіІэщтхэр ары. А систе-мэр тикъулыкыу щызэхэщтщт мылькыум епхыгъэу къэбархэм ябазэу ыкІи дэгъоу Іоф рыпшІэн плъэкІынэу Урысыем щыгъэпсыгъэ зыхъукІэ. Гушчы-Іэм пае, ащ фэдэ консультантхэу США-м Іоф щызышІэхэрэр бэ-дэдэ мэхъух. Шыпкъэ, США-м ахэм ыпкІэ хэлъэу Іоф шашІэ. Тэ ыпкІэ хэмылгъэу Іоф зышІэрэ гупчэхэр зэхэтщыщтых. Джырэ-кІэ ащ фэдэу тилэхэр 7 мэхъух. Ахэр адэтых Нижнэ Новгород, Волгоград, нэмыкІхэм, мэзитІу хъугъэ Москва къызыщызэІут-хыгъэр.

— Байхэм апае хэбзэ-Іахьхэр гъэнэфэгъэн-хэм ехыблагъэу къэбар-хэр бэшІагъэ Урысыем къызыщекІоІыхэрэр. О а Іофым сьд фэ-дэ еплъыкІа фыуІлэр?

— ШыпкъэмкІэ, байхэм хэ-бзэІахьхэр нахыбэу атынхэ фае. ЯдэгъугъэкІи яинагъэкІи ахэм яунэхэр, яфэтэрхэр, яавтомашинэхэр цыф къызэрэыкІохэм яІэ-хэм афэдэхэп, ахэтых унэе само-леткІэ къэзыкІухъэхэрэри. Мы-кощырэ мылькыум бэдээр уасэу иІэр икыу фэдизэу къэлъытагъэ зыхъукІэ, «налог на роскошь» зыфалорэр гъэфедэгъэным сэ сшъхъэкІэ десэгъаштэ.

Зыгъэхъазырыгъэр
СЭХЪУТЭ Нурбий.

ПЕНСИЕХЭМКІЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

Хэти зэрэфэаеу къыхыхы

Федеральнэ фэгъэкІотэныгъэ зилэ цыфым мазэ къэс ахъщэ тын ратыщтэу зыфагъэнафэкІэ социальнэ фэІо-фэшІэ купыр (НСУ) ыгъэфедэн фитыныгъэ иІэ мэхъу. 2011-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м къыщыублагъэу НСУ-р Іахыщэу зэхэлъ. НСУ-м иагъэр Іахь врачым ре-цептэу къыфыритхыкыгъэм тегъэпсыкыгъэу Іэзэгъу уцхэр, медицинэ мэхъанэ зилэ пкыб-гъохэр, джащ фэдэу сэкъатны-гъэ зилэ кІэлэцІыкІухэм фэ-шыкІэ шыгъэ Іэзэгъу гъомы-лапхъэхэр ыпкІэ хэмылгъэу къа-Іахынхэу фитыныгъэ къареты. ЯІтонэрэ Іахьым медицинэ уплъэкІунхэм къагъэлъэгъуа-гъэм тетэу, узэу яІэм епхыгъэ профилактикэ ІофшІэн адызе-хъэгъэн гухэлъым фэшІ санатор-нэ-курортнэу путевкэ ыпкІэ хэ-мылгъэу цыфым къаІыхын ылъэ-кІынэу егъэпсы. Ящэнэрэ Іа-хьым пригород мэшІоку гъо-гумкІэ ыкІи квалэхэр зэзыпхы-хэрэ транспортымкІэ ыпкІэ хэ-мылгъэу къызыщелэзэщтхэ чы-пІэм кІон ыкІи къэкІоажын

ылъэкІынэу фитыныгъэ цыфым къыреты.

Федеральнэ законодательст-вэм фэгъэкІотэныгъэ зилэ цы-фым социальнэ фэІо-фэшІэ купыр натуральнэ шыкІэм тетэу ыгъэфедэнэу е ащ уасэу иІэр ахъщэм тегъэпсыкыгъэу къаІы-хын фитэу егъэнафэ. Нахышэм социальнэ фэІо-фэшІэ купыр Іа-хытІоу гошгыгъагъэ ыкІи ащ ыпкы къыкІэу НСУ-р натураль-нэ шыкІэм тетэу къаІыхыгъэ-ным е ар ахъщэкІэ зэблэхъужы-гъэным бырсыр къафыпыкІы-щтыгъ. ГушчыІэм пае, цыфым Іэ-зэгъу уцхэр къаІимыхынхэу зы-гъэнафэкІэ, санаторнэ-курортнэу путевкэр къаІыхын ылъэкІыщты-гъэп. Тызыхэт илъэсым къыщы-ублагъэу а къыныгъор дэгъэзы-жыгъэу хъугъэ.

Ащи изакыоп. Тапэрэ илъэс зэкІэлъыкІохэм фэгъэкІотэныгъэ зилэ илъэс къэс НСУ-м игъэ-федэн ехыблагъэу шыкІэу ыпэ-кІэ ыгъэнэфэгъагъэр къызэри-гъэнэжыырэр е ар ахъщэкІэ зэрэ-зэблэхъужыырэр къызыІотыкІырэ заявление чъэпыогъум и 1-р къэ-

мысызэ ПФР-м ичІыпІэ орган рихыбІлэн фаеу щытыгъ. 2009-рэ илъэсым къыщыублагъэу а шы-кІэр нахь къызэрэыкІоу агъэпсыгъ. Джы чъэпыогъум и 1-р къэмы-сызэ ПФР-м ичІыпІэ орган цы-фым заявление ритын фаеу шы-хъурэр ыпэкІэ ыгъэнэфэгъэгъэ шыкІэр зэблэхъужы шІоигъоу зыхъукІэ ары ныІэп. Ащ тетэу зи-гъэпсыкІэ, заявлениер зытыгъэ илъэсым къыкІэлъыкІорэ илъэ-сым ищылэ мазэ и 1-м къыщы-ублагъэу ыгъэнэфэгъэу шыкІэр ыгъэфедэн фитэу мэхъу. Зая-влениеу арихыблагъэм щигъэ-нэфэгъэ шыкІэм кІуачІэ иІэщт ар зэблэхъужы шІоигъоу охъу-фэкІэ.

ФэгъэкІотэныгъэ зилэ цыфым социальнэ пакетыр зэрэпсау е ащ щыщ зы Іахь (ІахытІу) къа-Іимыхынэу ыгъэнэфэн ылъэ-кІыщт.

2011-рэ илъэсым ишэкІогъу и 1-м ехъулІэу тиеспубликэ щы-псээрэ нэбгырэ 36712-м соци-альнэ фэІо-фэшІэ купым ычІы-пІэкІэ ащ уасэу иІэр 2012-рэ илъэсым ахъщэкІэ къаІахынэу

зыгъэнэфэрэ заявлениехэр ПенсиехэмкІэ фондым игъэІоры-шІапІэхэу къалэхэмрэ районхэм-рэ ашыІэхэм аратыгъэх. А купыр зэкІэ къэралыгъо социальнэ ІэпыІэгъу зэрэтынэу щытхэм (45336-рэ) япроцент 81-рэ мэхъу. ГъэрэкІо джащ фэдэ ипІалъэ ехъулІэу мы шыкІэр къыхэзы-хыгъэхэм япчъагъэ процент 86-м нэсыщтыгъ. Ащ нафэ къе-шІы ахъщэ уасэу иІэм ычІыпІэ-кІэ социальнэ фэІо-фэшІэ купыр натуральнэ шыкІэм тетэу къа-Іызыхынэу зыгъэнафэхэрэм япчъагъэ нахыбэу зэрэхъурэр.

Непэ ехъулІэу фитыныгъэу яІэхэр мырзуртэу къызыфа-гъэфедагъэх:

— къыхъашт илъэсым НСУ-р зэрэпсау (сомэ 750-рэ чыныч 83-рэ) къаІызымыхынэу зыгъэ-нэфагъэхэр нэбгырэ 33578-рэ;

— хэгъэхъожь шыкІэм те-тэу медицинэ ІэпыІэгъу, ащ хэгъэхъожь медицинэ ІэпыІэгъум истандартхэм атэгъэпсыкІы-гъэу врачым (фельдшерым) къы-фыритхыкыгъэу рецептымкІэ Іэзэгъу уцхэр, медицинэ мэхъа-

нэ зилэ пкыбгъохэр, джащ фэ-дэу сэкъатныгъэу зилэ кІэлэцІы-кІухэм фэшІэу шыгъэ Іэзэгъу гъомылапхъэхэу аратыхэрэр (сомэ 578-рэ чыныч 30-рэ) къаІызы-мыхынхэу зыгъэнэфагъэхэр нэб-гырэ 1405-рэ;

— санаторнэ-курортнэ пу-тевкэ (сомэ 89-рэ чыныч 46-рэ) къаІызымыхынэу зыгъэнэфа-гъэхэр нэбгырэ 1313-рэ;

— къызыцелэзэщтхэ чІыпІэм пригород мэшІокугъоу транс-портнымкІэ, джащ фэдэу къалэ-хэр зэзыпхыхэрэ транспортым-кІэ ыпкІэ хэмылгъэу кІоныр ыкІи къэкІоажыныр (сомэ 83-рэ чы-нычи 7-рэ) къаІызымыхынэу зы-гъэнэфагъэхэр фэгъэкІотэны-гъэу зилэхэ нэбгырэ 1729-рэ.

ФэгъэкІотэныгъэ зилэхэу лы-тэныгъэу зыфэтшІыхэрэм агу къэтэгъэкІыжы ыпэрэ илъэсхэм социальнэ фэгъэкІотэныгъэу ку-пым игъэфедакІэу къыхахыгъа-гъэр икІэрыкІэу къагъэшъып-къэжыныу зэримыщыкІагъэр. Цыфым заявление заримы-хыблагъэу, НСУ-р натуральнэ шыкІэм тетэу къаІыхынэу зэ-ригъэнэфагъэр ащ къэгъэшъып-къэжы.

ПФР-м и Адыгэ республикэ
Къутамэ ипресс-къулыкыу.

«ОКТЯБРЭМ» сыда изытет?

Къалэу Мыекъуапэ игупчэ шыпкъэ кинотеатрэу «Октябрь» зыфиорэр зитыр лэшэгъуныкъом къехъугъ. Совет хабээр къызыдахым ыуж, хабзэ зэрэхъугъагъэу, урамхэм, колхозхэм, культурэм иунэхэм уахътэм диштэу цэхэр афаусыгъагъэх. Джащ фэдэу кинотеатрэм ыцй тари-хым хэхагъ — «Октябрь».

«Октябрь» загъуцугъагъэр 1957-рэ илъэсыр ары, непэ къыз-нэсыгъэм ар къалэм анахь унэ дахэу дэтхэм ащыщ. Ащ ишын урыс классикэмр провинциаль-нэ модернымр яшапхэхэм ате-хыгъэу щытыгъ. Унэр я 3-рэ къэ-лэ псэолэшл гъэlorышлплэм илофышлэхэм ашыгъагъ.

Кинотеатрэ клэралэр къалэу Мыекъуапэ илъэси 100 зэрэху-рэм фэгъэхыгъэу жьоныгъуа-клэм и 19-м къызылаухыгъагъ.

Цыф клэплагъ

Илъэсипшл пчъагъэхэм «Ок-тябрь» цыфхэм яклэплагъ. Иза-лышхо кинофильмэхэм щяплъы-щтыгъэх, зыцагъэпсэфыщтыгъ. Кинотеатрэм ифойе узэрехъэу, актер цлэролохэм уахъагъэм фэдагъ, ахэм япортретхэр бгъуи-тлуклэ дэпкъхэм апылгъагъэх. Кинотеатрэм буфет хэтыгъ, ащ щай, кофе уащешгон плъэклы-щтыгъ, лэшл-лэшлхэр щашэ-щтыгъэх.

Клэлэцлыкълхэм апае кино ыкли документальнэ фильмхэр къыцагъэлъагъоштыгъэх. Пчы-хэ къэгъэлъэгъонхэм студентхэр нахьыбэу къякълуаллэщтыгъэх. Зыгъэлсэфыгъо мафэхэм къэлэ-дэхэри, районхэм къарыкълрэ цыфхэри советскэ художествен-нэ фильмэ шлагъохэм щяплъы-щтыгъэх.

Цыфхэр бэу кинотеатрэм члэс зэпытыгъ, билетхэр афимыкы-хэу, къыклэлыкълочт сеансхэм яжэхэуи хуштыгъэ.

Уахътэр зэоклыгъэ, тищылалли зызэблихъугъ. Джы узыфэе ху-дожественнэ кинолентэм уиунэ уисэу, диваным укымыклэу, уеплын плъэклыщт.

Цыфхэр кинотеатрэхэм къа-клэплагъыхэрэп, ахэр зычлэт унэхэм язытети нахь дэй мэху зэпыт. Джащ фэд къыщышлы-гъэр «Октябрь»и. Гъэклэжыны-гъэцэклэжыны лэшлэпхэр зыщыклэгъагъэхэр бэшлагъэ, къэгъэлъэгъонхэр, ермэлыкхэр цызэхэцэнхэри зэпагъэужыгъ.

Илъэс пчъагъэ хуэгъэ киноте-атрэр зычлэт унэр гъэпсэфыплэ чыплэу замыгъэфедэжыкырэ, ау ащ тегъэпсыхыгъэ шыпкъэу «Октябрь» цыфхэм джыри алыгъ.

Джэуапхэм уагъэразэрэп

Анахьышл уагъэуштыгъэ кинотеатрэм икъэбар зэдгъэ-шлэнэу тыгу къэзыгъэклыгъэр ар зыхэм ащэжыгъэу, зыхэм бэ-джэндэу атыгъэу, адрэхэм къа-лэм ипашэхэм къагъэнэжыгъэу зэралорэр ары.

Сыда илоф зытет шыпкъэр «Октябрь»и? Сыд фэдэ къэбара цыфхэм ядгъэшлэн тлэклы-щтыгъ?

Къэлэ администрацием культурэмклэ и Комитет киноте-атрэр зычлэт унэм фэгъэхыгъэу тхылъ къытфигъэхыгъ. Ащ къыщелэ ар ООО-у «Акватерра-Амалъ» зыфиорэм 2007 — 2011-рэ илъэсхэм бэджэндэу зэригъыгъэр. Зэзэгъыныгъэу зэдашыгъагъэм ООО-м унэр дэгъоу зэтыригъэпытыхъажы-

нэу, бэджэндэу зэригъэфедэрэм пае ыпклэ къытызэ ышлынэу ыпшъэ рилъхэжыгъагъэу тхыгъэм ит.

Зэрэзэгъыгъагъэхэр аренда-торым зэригъэгъэклэжыкхэрэм фэшл Адыгэ Республикэм и Ар-битражнэ суд юфым хагъаплыи, зэзэгъыныгъэу зыклэтхэгагъэ-хэм пклэ имылэжыу унашъо ышыгъэу, псэуалгъэр зыгъэфедэщтыгъэри ащ члагъэклыжы-гъэуи къыщелэ.

2009-рэ илъэсым жьоныгъуа-клэм и 28-м муниципальнэ шыклэм тетэу гъэпсыгъэ «Къа-лэу Мыекъуапэ» инароднэ депу-татхэм я Совет иунашъоклэ «Ок-тябрь» зычлэт унэр муниципаль-нэ мылкъум хагъэхъажыгъ.

Ар предпринимательствэ цыклумрэ гурытымрэ ахэщгъэ цыфхэм бэджэндэу аратызэ ашлынэу ары унашъоу ашы-гъагъэм зэритыгъэр. Унэр зэра-гъэфедэщтым ежхэр фитыгъэх, ау бэджэндэу псэуалгъэр зыштгэ-рэм илъэсыбэрэ зэлыпытэу ылыгъын фэагъэ.

«Октябрь» апэрэу бэджэндэу зыштгэгъэ арендаторым къы-зылахыжым ыуж ар илъэс 15-м нахь мымаклэу зыщыклэгъэ пред-принимательхэм апае юныгъом и 27-м аукцион зэхачэнэу щы-тыгъ. Зымы итхылыгъэр къызэрэ-римыхылагъэм къыхэкълэу, аук-ционыр шылагъэп.

Джыр уахътэм къалэм иад-министрацие имуниципальнэ мылкъу зезыгъэклорэ Комитетым «Октябрь» зыштэрэм бэджэн-дыпклэр нахь макълэу къытынэу зэригъэлсэщтым ыуж ит. Арэу-щтэу хъумэ, унэр алызыхы-нышъ, игъэклэжыны пыхъан горэ предпринимательхэм къахэ-кынклы хъун. Адэ ятлонэрэ аук-ционми зи къемыкълуаллэмэ?

Тэ анахъэу тызгъэгумэклырэр «Октябрь» зэхэмыгъэкъожып-зэ, ащ гъэцэклэжыны ыкли гъэ-клэжыны юфхэр дызезыхъанхэ цыф (предприниматель) къы-хэклыныр ары.

Тхъаматэм «ишъыпкъ»

«Октябрь» къэлэ мунци-пальнэ мылкъум щыщ хуэгъэмэ, администрацием мылкъумклэ и Комитет ипашэу А.И. Митрофа-новым къэклорэ охътэ благъэм ар зэтырагъэпсыхъажыным фе-жэщтхэмэ зэдгъэшлэнэу телефо-нымклэ тыфтыгъагъ. Ар ежым ыгу рихыгъахэп. Апэрэ зэдгу-щылэгъум ар зымы иен зэримы-лъэклыщтыр, хэти къыгъэнэ-жыныу ынэпшл ымыгъэхъум зэрэнахышлур дысэу къыти-луагъ. «Фаехэр» щылэмэ гъэшлэ-гъона, аратыщтмэ, сыда зыкы-фэмынэщтхэр? ылуи, трубкар къыгъэтлылгыжыгъ.

Ятлонэрэ теогъуми джэуап едгъотыллагъэп, ау игъэпсы-клэкли, икъэгущылаклэкли зымы

кинотеатрэр иен зэримылъэ-кыштыр къыкынгъэтхыгъ. «Ок-тябрь» пае зи шыумытхы», — зэкклэпгыхыгъэу унашъо къыт-фишлы, трубкар псынклэу къы-тыридзэжыгъ.

Зиештыр арэп тэ тшлэм тшло-игъуагъэр, цыфхэм шлу алъэ-гъурэ кинотеатрэм тапэкли зы-щагъэпсэфыныу амал ялэ хъу-жыщтмэ ары.

Уфэмыеми уналэ зытебдзэнэу хъурэр зиплощадь квадрат метр-рэ 1688-рэ хъоу, къэлэ гупчэ шыпкъэм итэу, зиэхэми амы-гъэцэклэжыу, зыгъэцэклэжыны амыгъотэу щыт «Октябрь» енэцлыхэрэр зэрэщылэр ары.

Арэу щытми, упчлэхэр къэнэ-жыкы. Хэта кинотеатрэр зы-гъэклэжыщтыр? Хэт ишлоигъо-ныгъэхэр ара къэлэ мылкъур къэзыгъэгъунэн фаем къы-ухъумэхэрэр? Хъауми «Октяб-рэр» къызэхэофэклэ ежэха ар къызфэгъэнэжыныу енэцлы-хэрэр?

ШЪАУКЪО Аслъангуаш.
Сурэтыр лэшынэ Аслъан къытырихыгъ.

ПУНЫГЪЭМ ЕХЫЛАГЪ

Сыда угу зэрэбгъагъэр?

Сыд хъакъа а чыгым те-лгыр — къэшлэгъоагъэ. Ау клэ-лэ такыыр пытэшлум хэклэ шалэу къыхырэри ыбгъуклэ ыгъэуцугъэу, «рыу, сибэш!» пхъэгулъ чыгышхо уджэшъу-жыгъэм дишлэхыгъагъ. Унэ зэтетышхом ия 5-рэ этаж сы-къеплыхызы, слъэгъугъэм сы-зэтыригъэкъагъ.

Ар етлани Амыгъот лы гъэ-сагъэу модрэ члэхъагъум члэ-сым иклал. Яни, яти зи яплэ-лэнэп — цыф рэхъатых, цыф дэгъух. Ау клалэр — клалэ; ихэхъогъу-зиичыгъу, къеблырэ клуачлэр зыгорэуштыгъу ыуп-лъэклэу шлоигъу.

Ос цынэм нахь лъхъанчэ ышыгъэ къутамэхэм запигъа-нэмэ, заригъэлэтызэ, лъакъо-хэмклэ зэрилэкълэу чыг ны-бэм екклэ, хъэшъо плырагум фэдэу, мо клэлэ убэрэпшыгъэр мэлъаешъ, къутамэмрэ члы-гумрэ азыфагу ит. Цыф зэтэ-тлуаехэри мээеклох, ау хэти ышъхъэ илоф зэрифэрэр — алъэгъуи, зэхахи, зыпылгыхи щылэхэп. Пклэн-лъэным езэщи, къутамэхэр запигъанэзэ къыри-кыкълэхыгъэу ыублагъ.

«Сыд гъэшлэгъона, сыд гу-хъэ-гужъа къэху пэтырэм чыгым фырилэр?» сэлэ, сэгъэ-

шлагъо; джы унэм сиклын уна-шъо сшлыгъэ; арэп, хэти зэрэ-фаеу «кыныр» шыушлотэрэза, мардж?! Илъэси 9-10-р клэлэцлыкъл-жъа, хуэгъахэ. Гуклэ сэпсэ-лъэфэ, хэкълуш машинэр къылу-хъагъ, клэлэ бзаджэри фыклаеу къыфи, чыгыгъэ закъоу жъа-уплэ-гъэпсэфыплэр къыгъэнэ-жыгъ.

Ау къызэрэчлэкыгъэмклэ, а клэлэ лэахъор унэм къегъэ-клэкыгъэ къэгъэгъэ куашэхэм, чыгыкклэ цыкълухэм афалъ — атеуцо, зэхэцлыцлэх, чыгы-шъохэр чанклэ, мэлышъо ты-рихырэм фэдэу ыгъатхъэу, ты-рехых, ашъо къычлэгъэщэу еуджэшъух. Ежым хэти ри-лорэр ытхъакълумэ ихъэрэп, щхыпцлышъо зыригъэшлызэ лобзэхыкыжыкы, етлани къа-фегъэзэжыкы. Сыдми, чыгыгъэ-ми, шагум дэхэхэми къафы-регъашлэ. Ау унэхэу 9 зэтетым члэсым инахыбэр адыгъ — сыд плон плъэкына? Янэ зы-горэуштыгъу Рамир изекълуаклэ зэ-рэмыгъэрэзыр зыфыхагъэпсым

(клэлэегъадж), «шъэожыер ащ фэдэ ныбжыкы бзаджэн фае еж-ежырэу зиушэты-жъэу» къарилуагъ. Ятэ юфым «къыпэлэуштыр», плъэгъунэу хъурэп.

Зымафэ, щэджэгъоужым, хылыгъухъэ сежъагъэу, гымэ-къэ-пцлэмэмэ макъэм стхъа-клумэ къысыгъэпхыбоагъ. Апэ-рэ этажым илэ къогъум хъэ щыхъагъэм фэдэу пцлымамэу, гъэу зыгорэ къосыгъ. Ар Ра-мир арыгъэ. Сыгу егъугъ, са-бийба хэт фэдэми.

Иван Романовичыр (заом иветеран, лыжъ пхъаш) къы-зэщычи, хэти пымылыжыу, ылыгъ лэлэныкъо бэщымклэ къыпыухыгъ; яти къэкложы-гъэу тефи, имыдэлэгъэ-бзэ-джагъэу ралотагъэм къыгъэш-нычъагъэу «мы унэм кыхъажь уйлэщтэп!» — ылуи, къебгъуауи къыридзыгъ. Къэмышлэжыны-нэу мо шъэожыер агъэштэ-гъагъ, къылорэри лумышыкълэу къыркыштыгъэ, чылэр зэрэ-хъагъэр къапшлэу шхьонтлэ-бзагъ.

Къэзгъэзэжыгъ. Шъэожые мыдалоу хэти тлыгъэщтыгъэ-ри унэм къысши, зы гушылэ лы-е есымылоу зезгъэтхъаклыгъ, етланэ ланэ къэсшлы шхагъэ. Нэшлуклэ къысэплыгъ. «Учи-тельнищба?» — къысэупчлыгъ урысыбзэкклэ, сэри макълэу сыщыщыплэ, «почти что, но не совсем» слуагъэ.

Семыупчлыгъэми, ятэ зэрэ-римыгъэхъажыщтыр джыри еж-ежырэу къыхылуклыгъ, етланэ зэратэнэпосыр нэку-нэпсэу къылуагъ. Сыдым фэп-шлэна мы хъурэ отэрыр. Цы-хъэ къысфишлэу янэ тынэпос-сым ылорэм ренэу зэрэдыри-гъаштэрэри, спортивнэ еджа-плэм е секцием зэрамыгъа-клохэрэр къысфилоагъэх.

Клэлэцлыкълум мэкклэ-маклэу еслокыгъ инхэм сыд хъунклы зашлуимыгъэнэнэу, амал илэмэ ядэлунэу. Мыщ дэжым къылэ-клэлуагъ ны-«тыхэм» къыфа-дзырэ гушылэхэр: «еджаплэм оклошъ, шедж, щыпклэ, щыль — физкультурэр ащ пай, укъэ-клэжымэ — хъоибатурникхэр

— чыгым зыпышл, зыгъэ-хый, дэклуай — ышъхъапэ унэсымэ, зэрэкълэу плъэ-гушчт!» Зэхэхыгъэр згъэшлэ-гъуагъэ. Ны-ты ныбжыкълэхэм яшъхъашыгъэкклэ гушылэ мо клэлэцлыкълум утын хыхыгъ, мыгъэсацлэр къыфыхыгъ.

Клэлэ дэдэу чыгы, къэгъа-гъы, аужыпкъэм, пхъэм хэшлы-кыгъэ пкъыгъохэу пчълэупэм лутхэми псэ зэрахэллым гу-лъезгъэтагъ. О къыбдэмыхъоу, къыпфамышлэрэм пае зыгорэм уеулолэнышъ, уеонэу зэрэщы-мытыр еслуагъ. Ащ нахыбэ чыгхэр ымыгъэшлэунхэу, къэ-гъагъэхэр ымыутэнэу селъэ-лугъ, ежэ клэлэцлыкълури къе-зэгыгъ.

— Уадэжъ сыкъаглозэ сшлымэ хуштыгъ? — фэсакызэ Рамир къыклэупчлагъ.

— Хъун адэ, тызэгъунэгъу-мэ, тызэгурэлэмэ, — есло-жыгъ.

Зыгъэхуыпхэмэ, зыгъэтэрэ-зыжыкымэ изекълуаклэ хэти къы-зэрэфигъэгъуштыр гурыз-гъэлуагъ. Ыгу пэ зыхыуклэ, хэти зыфырикъуштым тыреунаклэ, ары мы клэлэхъуми къыщы-шыгъэр, ау имысагъэ ыштэ-жыпгъэшъ, фэгъун.

ДЗЭУКЪОЖЪ Нуриет.

Урысые Федерацием инарогнэ артистэу, композиторэу Нэхэе Аслъан апэрэ лъэпкъ оперэу «Раскаты далекого грома» зыфи́лорэр Адыгеим зэрэщигъэуцугъэм фэгъэхьыгъ

Адыгеим илъэпкъ музыкальнэ культурэ итарихькIэ апэрэу Урысыем инарогнэ артистэу, композиторэу Нэхэе Аслъан оперэу «Раскаты далекого грома» зыфи́лорэр ыгъэуцугъ.

Хьагъуррэ Акозэрэ шүлэгъу фабэу азыфагу къыхагъэр я 18-рэ лIэшлэгъум ыкIэхэм аджъ адыгэхэм къахэтэджэгъгъэ лъыгъэчъэ заом хэгъэ-щагъэу тынэгъу мыш къыкIегъэуцэ.

Лъэпкъ щылакIэм, джэгум, заом къахэхыгъэ сурэт зэфэщхьафхэр, арие куухэр, гъыбзэ орэдхэр, квартетыр ыкIи нэмыкIхэр мыш едэлунхэу къекIолIэшт цыфхэм къяжэх.

ЗэлашIэрэ адыгэ композиторэу Нэхэе Аслъан имузыкэ профессиональнэ искусствэм зыгукIэ фэ-щэгъэ пстэуми гушIуагъо къафихьышт. Адыгэ Республика зыхащэгъэр илъэс 20 зэрэхъурэм ипэгъокIэу ар ыгъэуцугъ.

Нафэу зэрэщытхэм, Iэпэрытххэр стыхэрэп. М. Булгаковым къызэрэхигъэ-щыгъэу, Iэпэрытххэм афэдэу партитурэ-хэри стыхэрэп ыкIи зыхагъуэр амышIэу кIодыхэрэп. Мы илъэсым, Урысы-ем инарогнэ артистэу, композиторэу Нэхэе Аслъан иоперэу «Раскаты далекого грома» зыфи́лорэм игъэуцун ипро-ектышхо Адыгеим имузыкальнэ Iофы-шIэ анахь IэпIасэхэр зыщыфэжыгъэ-хэм, ыпшъэкIэ зигугъу къэтшыгъэ гу-пшысэр зэрэтэрэзыр нахь къэшъыпкъэ-жы. 2011-рэ илъэсым тыгъэгъазэм премьерэр щыIэнэу ары, ау республи-кэм икультурэ иIофышIэхохэм мы илъэсым икультурэ хугъэ-шIагъэхэу Адыгэ Республика зыщылэр илъэс 20 зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэхэм анахь шъхьа-Iэу ар алыгъэ.

Мы художественнэ хугъэ-шIагъэм пэублэ гъэщIэгъон иIэу щыт. Тбилис-скэ консерваториер къэзыухыр Нэхэе Аслъан произведение инкIэ иеджэн ухыгъэ хъунэу лъэшэу шIоигъуагъ. Лъэпкъ музыкальнэ культурэми хэхь-ныгъэ ышIыным ыпшъэкIэ ренэу ар фэгумэкIыштыгъ. Уахътэм къызэри-гъэшъыпкъэжыгъэмкIэ, Нэхэе Аслъан итворчествэкIэ анахь лъэгъпIэ инхэм анэсыным, проектышхохэм кIэщакIо афэхъуным, республикэм имызакъоу, Урысые Федерациеми ышIэ лъагъэу ща-Iэтыным ар ылапсэу щытыгъ.

А оперэм игъэуцун фэгъэхьыгъэ къэ-барыр къедгъэжъэным ыпэкIэ, оперэу «Раскаты далекого грома» итхын ыкIэм зыщыфэжIоштыгъэ лъэхъаным кIэлэ-егъаджэу, профессорэу А. Шаверзаш-вили ыкIи нэмыкI грузин композитор-хэм пэцэныгъэ зыдызэрэхъэщтыгъэ консерваториер Тбилиси дэтым шыла-жъэхэрэм осэшхо ащ къызэрэфашIы-гъагъэр хэгъэуэфыкIыгъэн фае. Уры-сыем икомполиторхэм я Союз Нэхэе Ас-лъан аштэ зэхъуми IэубытыпIэ шъхьаIэу ары ялагъэр. Урысыем икомполиторхэм я Союз АдыгеимкIэ апэрэу ар хэхьагъ, ыужым Адыгэ организациеу ежъ зэхи-щэгъэм апэрэ тхьаматэ фэхьугъ.

Оперэм илибреттэ ытхыгъ грузин драматургэу Т. Абашидзе. Оперэу «Рас-каты далекого грома» зыфи́лорэм лъа-псэ фэхьугъэр адыгэхэм ятарихь къы-хэхьухьэгъэ тхьамыкIэгъо хугъэ-шIа-гъэр — Бзыккъо заор ары. МэщбэшIэ Исхьакъ ироманэу «Бзыккъо заор» къызыдэкIым Нэхэе Аслъан музыкаль-нэ произведение ытхынэу ыгу къэкIы-гъагъ.

Дунаим къызфыхъуагъэр цыфым къыгурылоу, ащ егупшысэу зыщыри-гъэжъэрэ ныбжыр ары Нэхэе Аслъан зэрытыгъэр гъэсэныгъэ шъхьаIэр

къызылэкIэхэм. Композитор сэнэхьа-тыр зилэ цыфэу творчествэм ренэу пы-льыр ары етлани зигухэлъхэмрэ зыпшъ-рылхэмрэ нэфэгъэ икIу хэлъэу зэхъ-зышIыкIын фаер. ЩыIэныгъэм щыпхы-рыпщынэу ебгъэжъэгъэ гъогу шъхьаIэм нэфэгъэ икIу фыуимыIэу, ащ удэхы зэ-рэмыхъуштыр, угуки пшъхьэки уфэ-шъыпкъэн зэрэфаер къыбгурымыломэ, чIэунэн лъэкIыштыр бэдэд. Нэхэе Ас-лъан гъогу хыхыгъэр зыфэдэр дэгъоу къыгурылоштыгъ: «Культурэм общест-вэм мэхъанэшхо зыщыриIэ лъэхъаныгъ ар. Сэ дэгъоу седжэным, культурэм лъэуж горэ къыхэсынэным ыуж ситыгъ, джынэс тымылэгъэ, хэушъхьафыкIыгъэ горэ, гъэхьагъэ горэ сшIэ сшIоигъуагъ. Уахътэми нахь сигъэгъушIтыгъэ. Опе-рэр стхынэу сызэфэжэм, сшIэныгъэ-хэм ахэгъэхъоным иамалэу къысIэкIэ-хьагъэр лъэныкIэ пстэумкIи игъэкIо-штыгъэу къызфэгъэфедэнэу сыфэягъ. Зэ-лашIэрэ композитор цIэрылохэу Чай-ковскэм, Рахманиновым, Берлиоз, Бар-ток, нэмыкIхэми япроизвениехэм куоу защызгъэгъозэным охътабэ пэлузгъа-хъэштыгъ...

Сыгу къэкIыжы пластинкэ 500 фэдиз зызгъэгъоти зэкIэлъыкIокIэ гъэнэфагъэ иIэу дунэе музыкальнэ культурэм изэ-гъэшIэн ыуж сызэрэхъэгъагъэр. Илъэ-ситфым къыкIолI, гъэлсэфыгъо мафэ симылэу, телевизорми семыплъэу, кино-ми сымыкIоу Iоф зыдэсшIэжыгъ. Тби-лиси дэт консерваториеми ащ фэдэу сы-дэгъэнагъэу сшIэпIасэныгъэ зэрэхъэ-гъэхъоштымкIэ ишIуагъэ къысэкIыгъ».

Комполиторым къызэриIуатэрэмкIэ, Грузием икультурэ иIофышIэ анахь цIэрылохэм гъусэныгъэ пытэ адыриIэу а произвением итхын фэжыгъ. Иунагъуи игъусэу Тбилиси щылагъ, ащи ишIуагъэ къэкIыштыгъэ. ЫкIоу Азмат, непэ оперэм игъэуцункIэ Iэ-пыIэгъу шъхьаIэу ыкIи музыкальнэ па-щэу щытыр, ятэ фэдэу а лъэхъаным Тбилисскэ консерваториер джъ музы-кальнэ еджапIэу щызэхъэгъагъэм чIэсыгъ.

Адыгэ автоном хэкум ипашэхэр Нэ-хэе Аслъан Мыекъуапэ къызэгъэзжыым нэгъушIоу пэгъокIыгъэх, апэрэ адыгэ про-фессинальнэ оперэр а еджэным икIэху хьугъэ. Ау я 80-рэ илъэсхэм яублэгъу-хэм аджъ ащ фэдэ музыкальнэ произ-ведение ин щыбгъэуцунымкIэ амал икIу Адыгеим илагъэп. Къэлогъэн фае а лъэхъаным культурэм епхыгъэ Iофы-гъэр непэ фэдэу зэшIуахын альэкIы-нэу зэрэщымытыгъэр.

Ау щыт нахь мышIэми, хэку филар-монием иартистхэм акIуачIэкIэ мы опе-рэм техыгъэ концерт агъэуцугъагъ.

Шопэн хъумэ, ащ фэдэ музыкальнэ произвениешхо бгъэуцунымкIэ амал-хэр зэкIэ щылагъэх, ау, ежъ Нэхэе Ас-лъан ыгу хэкIэу къызэриIотэжырымкIэ, пашэхэм ащыщ горэм къырилогъагъ «оперэ бгъэуцунэу уфаемэ, Театрэхом кIо» ылуи.

«ПерестройкэIэ» заджэщтыгъэхэм инэшэнэ гъэнэфагъэхэр а лъэхъаным об-ществэм хэплэагъохэу щытыгъ, чIыпIэу зыщыпсэххэрэм, Iофэу зыпылхэм ямы-лытыгъэу а зэхъокIыныгъэхэм цыф-хэр охътакIэм хашчэщтыгъэх. Оперэри зэкIахъан фаеу хъугъагъэ.

Ау Нэхэе Аслъан итворчэскэ щыIэ-ныгъэ къэгъэгъэпIэкIэ фэхьугъ: ансам-блэу «Ислъамыер» зэхыщэнэу игъо къызыфалэгъум, къэзэгъыгъ. Адыгеим имызакъоу, Урысыем ыкIи Европэрэ КъокIыпIэ Благъэмрэ яхэгъэгубэхэм ан-самблэу «Ислъамыем» фестивалыбэ ащызэхыщэгъэ ыкIи осэшIу къащыфа-шIыгъ. Компполиторым иIэпIасэныгъэр игъэхьагъэхэмрэ яшыхъатэу «Урысые Федерацием инарогнэ артист» зыфи́лорэ щытхъуцIэр къыфаусыгъ, Урысые Фе-дерацием и Правительствэ ипремие къы-фагъэшшошагъ.

Ау оперэр цыфхэм алъыгъэлэсыгъэ-ным пае зэкIэми апэу ищыкIэгъагъэр къэзыгъэлэоштыр, къэзылоштыр ыкIи зэфэдэ еплъыкIэ-гупшысакIэ зилэ цыф-хэр гъэхъазырыгъэнхэр ары. Джырэ лъэхъан нылэп Адыгеими, адыгэхэр зы-щыпсэххэр нэмыкI чIыпIэхэми ащ фэ-дэ профессиональнэ кIуачIэхэр яIэ зы-хъугъэр. Ансамблэу «Ислъамыер» ары оперэм игъэуцункIэ, ар цыфхэм алъы-гъэлэсыгъэнымкIэ лъапсэ хъугъэр. Ты-зэрэщыгъуазэмкIэ, непэ ащ творчэскэ амал дэгъу иI, творчэскэ пшъэрылэ къинхэр зэшIуихынхэми фытегъэпсы-хьагъэу щыт.

Нэхэе Аслъан иоперэ сыда адрэхэм зэрэтекIырэр? Адыгэ оперэм сыд фэдэ нэшэнэ шъхьаIэхэ иIэхэр?

Пстэуми апэ уитэу гъогур пхырып-хъуныр ащ фэдизуу къинэп, мыш фэдэ IофымкIэ ар пстэуми апэрэу щыт за-IокIэ, ащ къыкIырэп пстэуми ар анахь дэгъоу. Арышъ, мы лъэныкIом тыкы-щыуцунтэп, ау хэдгъэуэфыкIын опе-рэу «Раскаты далекого грома» зыфи́-лорэр Адыгеим икультурэкIэ апэрэу зэ-рэщытыр.

Музыкэм хэшIыкIышхо физилэхэм мызэу-мытлоу ащ осэшхо къыфашIыгъ, тарихьым инэкIубгъохэр ащ купкI зэрэ-фэхьугъэхэр, пшъэрылэу зыфигъэуц-жыгъэр комполиторым къызэрэдэхъу-гъэр ыкIи нэмыкIхэр хагъэуэфыкIы-гъэх. Актыбэу зэхэт мы произвение шIагъор ыкIи мэхъанэшхо зилэр адыгэ

культурэм ихъугъэ-шIэгъэ ин дэдэу зэрэ-хъуштым тыцыхъэ телъ.

Оперэм тынэгъу къыкIыгъэуцохэрэр лъэпкъым илхыхъужэхэмрэ ахэм къа-пыщыт оркъ байхэмрэ арых. Социальнэ зэпэуцужыныгъэр ары лъэпсэ шъхьа-Iэу зэмызэгъыныгъэм иIэр. Я 18-рэ лIэ-шIэгъум щыIэгъэ лъэпкъ зэпэуцужы-ныгъэр Бзыккъо заор тарихьым хэхьагъ.

Нэхэе Аслъан оперэр ытхы зэхъум об-ществэм гупшысакIэхэр къыхэхьагъэ-хэу щытыгъ, зэфагъэр текIоным, шъып-къэныгъэм, дэхагъэм афэбэнэрэ цыф лъэшхэм ягушъхьэлэжъ байныгъэ къэ-гъэлэгъогъэныр, бзэджагъэ зышIэрэр Iо хэмылэуу пщынэжыын зэрэфаер ары гупшысэ шъхьаIэу ащ пхырыщыгъэр.

Ащ ыуж илъэс 20-м ехъу тешIэжыгъ, а уахътэм къыкIолI хэгъэгум ищылакIэ зэхъокIыныгъабэ фэхьугъ, Адыгэ Рес-публикэр щыIэ хъугъэ, пачыхьэгъум илажъэкIэ Кавказым щыкIогъэ заом къыхэкIэу дунаим щитэкъухьагъэ хъу-гъэ адыгэ лъэпкъым тIэкIу-тIэкIуэ зы-зишIыжыным итупшысэ нахь зыфи-къудын хъугъэ.

Непэ Хьагъуррэ Акозэрэ яшIульэгъу итарихь уегупшысэ зыхъукIэ къыбгу-рIэу, ижыкIэ зэралоштыгъэу, «шIулэгъ-гъумрэ гъаблэмрэ дунаир зэрагъэзекло-рэр». Политическэ кIуачIэхэм сыд фэдэ сюжет игъо къытфалэгъугъэми, цы-фымкIэ анахь байныгъэ инэу къэнэжы-рэр шIульэгъур ары. Мы оперэм лъэпкъ гупшысэ куу зэрэхэлъым, шIулэгъу дахэм имэкIамэу къыхэлукIырэм ялты-тыгъэу бэ узэригъэгупшысэрэр. Лъэп-къым икультурэ илъэныкIэу зэфэщхьа-фыбэ дэгъоу мыш къышчытыгъэ хъугъэ, жэрыло творчествэм ижанрэхэри хэтэ-лэагъох. Адыгагъэм апшъэрэ мэхъанэ зэриIэр къызхэхьэрэ чIыпIэхэми гу-шхуагъэ къыпхалэхъэ. Авторым игу-пшысэ нахь дэгъоу къыплъыIэсынымкIэ зигугъу къэтшыгъэ лъэныкIэ пстэуми пшъэрылгышхо зэшIуахы. МыщкIэ комполиторэу Нэхэе Аслъан ебгъэпшэн щыIэп.

Оперэу «Раскаты далекого грома» зыфи́лорэм ипартиэ шъхьаIэхэр къэзы-шIыштыр зэлашIэрэ адыгэ орэдыло Iэ-пIасэхэу Санкт-Петербургу ыкIи Уры-сыем и Къыблэ къарыкIыштыр, музы-кальнэ искусствэмкIэ IэпIасэхэр ыкIи ансамблэу «Ислъамыем» хэтхэр арых.

Цыфхэр жугъэу зыхэлэжъэхэрэ ба-летым щытлэгъуштыгъан ансамблэу «Нал-мэсым» икъэшъуакIохэр, Адыгэ Рес-публикэм и Лъэпкъ театрэу Цы Ибра-хымэ ыцIэкIэ щытым иактерхэр, Ка-мернэ музыкальнэ театрэу А. А. Хьа-нэхъум ыцIэкIэ щытым иорэдылохэр, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо фи-лармоние иартистхэр, искусствэхэмкIэ Адыгэ республикэ колледжэу Тхьабы-сым Умарэ ыцIэкIэ щытым икIэлэегъа-джэхэр ыкIи истудентхэр.

Оперэр мыш фэдэ сатырхэмкIэ ухы-гъэ хъушты:

*Мой народ, ты недолго
пробудешь во сне,
И без силы земля не оставит
корней,
Вечным древом свободы ты
будешь на ней...*

Цыф IэпIасэу, комполитор цIэрылоу Нэхэе Аслъан Адыгэ Республикэм ит-ворчэскэ кIочIэ анахь дэгъухэр игъу-сэхэу шIухьафтын къытфашIышты оперэу шIулэгъу дахэм, бэзэныгъэм ыкIи хьадэгъум ятарихь фэгъэхьыгъэр джащ фэдэ сатырхэмкIэ ухыгъэ хъушты.

**ШЪХЪЭЛЭХЪО Светлан.
Театровед.**

Тэхьутэмыкьое районым ит къутырэу Хомуты Бжыхъэкоеж къоджэ псэуплэм хэхьэ. Непэ ащ исоциальнэ шылакэ игугъу къэпшын хьумэ, хэгъэунэфыкыгъэн фае псымкӀи, газымкӀи, электричествмкӀи, гьогухэмкӀи къутырдысхэм кыныгъохэр зэрямылэжхэр. Мыщ дэтых ублэллэ еджаплэ, фельдшер пункт, тучанхэр. Урамхэм асфалт зытелъхэри, мыжьоклэ-пшэхэу зэхэлэ зытетэкъуагэхэри ахэтых. Къутырыр унэгъуи 173-рэ мэхъу, нэбгырэ 400-м ехъу щэпсэу.

Шапсыгъэ псыныгъыплэмрэ псыхъоу Пшызэрэ аклэрыс къутырым ыцлэ къызтекӀыгъэм ехьыллэгъэ еплъыкӀэ зэфэшхьафхэр цыфхэм, анахъу къутырдысхэм, джырэ нэскӀэ ялагъэх. Джы ар нафэ къэхьугъ. Къутырэу Хомуты иадминистраторэу Елена Высоцкаям Кубанскэ къэралыгъо университетем иархив псэуплэм ныбжьэу илэр къэзыушыхьатырэ тхылъ кы-хигъотагъ. Пшызэ шьолъыр итари-хэ зэгъэшлэгъэным пылъ учреждением иэнциклопедическэ гушыӀалгъэ зэлъашлэрэ шӀэныгъэлэжхэу Ф. А. Щербинэм кыдыгъэхьэгъэ статьям мырзущтэу кыщелӀо: «1810-рэ илъэсым Черноморскэ дзем иатаманэу генерал-майорэу Ф. Я. Бурсак иунашъоклэ джы къутырэу Хомуты зыдэщысым дэжэ Пшызэ исэмэгубгъуклэ пытаплэ шагъу-уцугъагъ. Мы чыплэмкӀэ ар апэрэ пытаплэу щытыгъ ыкӀи Мос-товской пытаплэклэ еджэгъагъэх. Нэужым Алексеевскэ-Мостовской пытаплэклэ еджэщыгъэх.

А лгъэхъаным Хомуты дэжэ Пшызэ зэрэпырыкӀыщыгъэхэ паром телыгъ. Паромыр Алексеевскэ-Мостовской пытаплэу топищкӀэ, дзэкӀолӀ 200-кӀэ, къэ-зэкъ шыуи 100-кӀэ улэшъыгъэм кыуэхумэщыгъ. 1796-рэ илъэ-сым мэкъуогъум и 29-м «Бзы-икъо заоу» шылагъэм шапсыгъэ-хэм ядзэ кызырзэоэгъэгъэхэ то-пищыр Алексеевскэ-Хомутов пытаплэм кырашыгъагъэх.

1853-рэ илъэсым мы чыплэм кӀэрэгъул пытаплэ шагъу-уцугъагъ. Ащ Донской дзем иатама-нэу генералэу Г. М. Хомутовым ыцлэ фаусыгъагъ. Урыс-Кавказ заом ыуж пытаплэр Іэшэнчъэ ашли, имыльку ашэгъагъ, Іуа-шъхъуу илагъэхэр зэкӀэ зэныб-жы ашыжьыгъагъэх.

Икыгъэ ллэшлэгъум ия 20-рэ илъэсхэм мы чыплэр псэуплэу арати, пхэм хэшлӀыкыгъэ унэ-хэр зырашыхьэхэм къутыр цык-клур шылэ хьугъэ, цлэу илагъэри кыагъэнэжыгъ. Къутырым ыныбжэ илъэс 200 зэрэхьугъэр гъэрэкӀо хагъэунэфыкыгъ.

— Адыгэ хэтэрыклэжэ совхозыр 1932-м зэхэщэгъагъ, — кыелуатэ къутырым анахьы-жъэу дэххэм ащыщэу Виктор Дегтяревым. — Спкысы сызи-уцагъэм кышыублагъэу къу-тырым сыщэлажэ. Прицепщи-кэу, трактористэу, нэужым бри-гадирэу Іоф сшагъэ. Сышхъэ-гъусэу Прасковье илъэс 20 со-вхозым хэтэгъ. Совхозым иханӀлэ поселкэу Инэм дэтыгъ, икьутамэхэр Яблоновскэм, Козэт, Хомуты ащылагъэх. Апэрэ отделением иконторэ, трактор бригадэр, хэтэрыклэжэ звенэхэр Хомуты дэтыгъэх. От-делением ичӀыгухэр гекта-рипшӀ пчъагъэ хьухъу къу-тырым итемыр-кыокӀыплэ лъэны-кыокӀэ шылагъэх. Ахэр Бжы-хъэкоежымрэ Яблоновскэм-рэ ягъунапкӀэхэм якӀуалӀэ-щыгъэх. Ялухыжын ишыкӀэ-гъэ цыф кӀуачӀэхэр афимы-кыужхъу хэтэрыкӀ бэгъуагъэ кыагъэкӀыщтыгъ. Ахэм ялухы-жыгъом нэмыкӀ чыплэхэм ащыпсэухэрэр кырагъэбла-гъэщтыгъэх. ІофшӀэнымрэ зы-

гъэпсэфынымрэ ателъытэгъэ лагерэу Инэм дэтыгъэм шылэ клэлэеджакӀохэр хэтэрыклэхэм ялухыжын кыахагъэлажэ-щтыгъэх.

Хомуты клуб зэтэгъэпсыхьа-гъэ дэтыгъ. Ащ кинофильмэхэр

КЪУТЫРЫМ зыкъеІэтыжыы

кыщагъэлъагъоштыгъэх, кон-цертхэр кыщатыщтыгъэх. Пчы-хэрэ ныбжьыкӀэмэ яорэд чф-хэр тыдэклӀи кышыуштыгъэх, цыфхэм чф ахэлъыгъ. Ура-мыбгъухэм чыгхэр, куандэхэр, кэгъэгъэ дахэхэр алуыгъэх. Цыфхэр хьалэлъыгъэх, Іэдэб-ныгъэ зэфырагъэ, зегурылохэу Іоф зэдашӀэщтыгъ. Пэнэхэс щыщ Хьагъур Хысэ илъэс пчъагъэрэ отделением гъэоры-шакӀоу илагъ, Николай Саневыр бригадирыгъ. Ахэр цыф гъеса-гъэхэу, чыгулэжыным хэшлӀкӀ фырылэу, агу етыгъэу Іоф зы-шлэрэ пэщагъэх.

«ЗэхьокӀыныгъэкӀэ» зэджэ-гъэхэ илъэхэр фыртӀыгъэм фдэу хэгъэгъум шыкӀуагъэх, хэбзэн-чъагъэу зрахагъэр гъунэнчъагъ. Илъэс пчъагъэхэм цыфхэм пкӀэнтӀэпскӀэ зӀуагъэкӀлэгъэ мы-лькур ипхыхьэ-итэкъу ашыгъ, цыф нэпэнчъэхэм зыкыуалтэ-шъуагъ. Къутыр цыкӀуми гуфит-шъхьафитэу а шыкӀэр щык-луагъ. Цыфхэм зӀуагъэкӀлэгъэ мылькур зехагъэтэкъуагъ.

Адыгэ хэтэрыкӀ совхозыр 2000-рэ илъэсым нэс шылагъ. Ащ ыуж зехагъэкӀыжыгъ. Со-вхозым илэгъэ сабий Іыгыплэм иплалыи ащ щыухыгъ. Хызы-мэтшӀаплэр зызэхэтэкъожым цыфхэм ІофшӀэн ямылэу кэ-нагъэх. Клубыр зэфашыжыи, ныбжьыкӀэхэр гъогум кытена-гъэх. Ублэллэ еджаплэр зычӀэт унэри ІыгъэкӀ хьугъагъ. Е псэ-ольакӀ шыгъэн, е ар гъэкӀэ-жыгъэн фаеу щытыгъ. Ау мыль-ку шылагъэп. Фермер зэхэтэкъо-жыгъ, былымэу тетыгъэхэр зы-дэхьугъэхэри ашӀлэрэп. Губгъом Іоф шызышӀэн шылагъэп, чыгур алэжыщтыгъэп.

Джащ фдэу техникэу ялагъэри зыдэхьугъэр амышӀэу, отделени-ер нэмыкӀ чыплэ ахьыжыгъагъ. Цыфхэр ІофшӀэным кӀэрычыгъэ хьугъэх, зи ашӀэнэу, анахъэу ныбжьыкӀэхэр, фэежхэп. Нэжэ-Іужэ закӀохэр ары чыгум зылэ хэлъэу къутырым кыдэнэжы-гъэхэр. Ахэм лъэшэу агу къео-щтыгъ ащ фдэу шылэклэ-псэу-клэм кызырэфӀкӀуагъэхэр.

ЫпшӀэкӀэ кызырэфӀкӀуа-гъэу, къутырыр инэп, ау зшӀо-хыгъэн фэе Іофыгъуабэ дэ-лыгъ. Псэуми апэу зыфэежэ-гъэн фаехэм ащыщыгъ зашъо-хэрэ псыр зэралъагъэІэсырэ тру-бэхэм язэблэхъун. Ащ зэкӀэмкӀи километритф икӀыхьагъ. Джащ фдэу кӀэхалъэм чыгъоу дэлым хэгъэхьогъэн ыкӀи кӀэшлӀыхъ-гъэн фаеу щытыгъ. КӀэлэцӀы-кӀухэм апае джэгупӀэхэр ыкӀи зыгъэпсэфыплэ чыплэхэр гъэп-сыгъэнхэ, культурэм и Унэ кызылӀухыжыгъэн, унагъо ппчъ-газыр ещӀлӀэгъэн, социальнэ шылакӀэм епхыгъэ нэмыкӀ Іофы-гъуабэ зшӀохыгъэн фэагъэх. Къутырым ишылакӀэ изытет пщэ-чыжын зэрэмылээкӀыщтыр цыфхэм кыагурылауагъ, ыпшӀэ-кӀэ шылэ пащэхэр аупчӀэжэ-гъухэу общественнэ совет зи-гъусэщт тхьаматэу къутырым шы-хэдзыгъэн фаеу зэдаштагъ.

ЗӀукӀэу зехагъагъэм нахьыбэмэ игъо шальэгъуи, къутырым иад-министраторэу хадзыгъагъ Алек-сандра Никитинар. ШыпкӀэ, зӀу-клэм кӀэхэу фэхьугъэм зӀкӀэри ыгъэрэзагъэх пӀон плъэкӀыщтӀэп. Сыда пӀомэ администраторым зшӀуихын фаеу щытыгъэр бэдэ-дагъ, чыплэ нэклӀ шыпкӀэм шы-ригъэжын фаеу щытыгъ. Къуты-рым шылакӀэ илэжыхэп пӀоми хьунэу щы-тыгъ, зэгъорэ дэд нылӀп па-щэхэр кызы-р э д а х ь э -щтыгъэхэр. Ащ ыпкӀ кыкӀлэу г ь э з е т х э м «Ашыгъушэ-жыгъэ къу-тыр», «Зэранэ-кӀыжыгъэ псэуплэ», «Сы-да къутырым к ь ы р ы к І о -штыр?» шьхъэу зилэ статьяхэр гъэзетхэм кы-хаутыхэу кы-хкӀыгъ.

Къутырдыс-

хэм зэралъытэщтыгъэмкӀэ, ежы ышъхъэ иІофхэм апэ ригъэшъы-зэ къутырым ишылакӀэ епхыгъэ Іофыгъо псэури администрато-рым зшӀуихын фае. Ащ фдэ ІофшӀэнэу псэуплэм дэлыр бэ-дэдагъ. «Ахэр бзылфыгъэм фы-зэшӀохыщтха» зыІонхэр цыф-хэм кыахэкӀыгъэх. Ары зӀукӀэм кӀэхэу фэхьугъэм ымыгъэрэза-гъэхэр зыкӀахэтэгъэхэр.

КызырэфӀкӀыщтыгъэм фдэу кычӀӀкӀыжыгъ, макӀэ бзылф-ыгъэм ыпшӀэ ифагъэр, зшӀуи-хышъугъэр, кыдэхьугъэр. Ар зэ-блэхьугъэн фаеу хьуи, ащ ычӀы-плӀкӀэ Елена Высоцкаяр адми-нистраторэу агъэнфагъ.

А лгъэхъаным бзылфыгъэм илъэс 33-рэ нахъ ыныбжыгъэп. Ащ емылгытыгъэу, Іофыгъуабэу зтеуагъэхэр зшӀохыгъэнхэм ар диштэу цыфхэм языгъэлъыта-гъэм лъапсэ имылэу щытӀэп. Еле-нэ акылышӀоу, цыф хьалэлэу, зэхэщӀкӀо дэгъоу, ІофшӀӀкӀо-шхоу, сыдрэ пшӀэрылӀкӀи цы-хъэ фэшӀшын плъэкӀыщтэу къу-тырдысхэм янахьыбэм ылыгъагъ.

— Сымыушгъэфэу кӀэсӀо пшӀэрылгышхоу сапашхъэ кыиуцагъэр сфызэшӀомыхы-ным апэрэмкӀэ сызэрэтешыны-хьэщтыгъэр, — еІо Еленэ. — Сэ ныбжьэу сӀӀэмкӀэ нэбгырэ 400 зыщыпсэурэ къутырым урипэщ-ныр, кыныгъуабэу шылэхэр зшӀохыгъэнхэм уфэежыныр, цыфхэм цыхъэу кыпфашыгъэр кӀэогъэшъыпкӀэжыныр кызы-рыклэу щытыгъэп. Ау цыфхэри, къоджэ псэуплэмрэ районымрэ япашэхэри кызыдӀэщтхэу сы-загъэгъугъэм сеуцоллагъ.

Социальнэ шылакӀэм ылэзны-кыокӀэ къутырым апэрэ зэхьо-кӀыныгъэу фэхьугъэр фельдшер-мамыку пункт зэрэщагъэпсы-гъэр ары. Ар хьугъэ-шӀӀэгъэ-шхуагъ. ЗыкӀэ, ІзӀӀлэ учрежде-ниехэр зыдэт чыплэхэм къу-тырыр апэчыжыагъ, ятӀонэрэмкӀэ, фельдшер пунктэу дэтыгъэр ІыгъэкӀ дэдэ хьугъагъэ, джырэ уахьтэм сыдрэ лъэныкыокӀи ди-штэжыщтыгъэп.

Районым ипашэхэм хэкӀыплэ-хэр кыагъотыгъэх, ІофшӀэнхэр псынклэу кызыэкӀлэжыкӀуагъэх, пӀӀӀэ кӀэкӀым фельдшер-мамы-ку пунктыр кызылӀуахыгъ. Ащ пае къутырым дэт тучаныр зери-фэшъуашэу зэтырагъэпсыхьа-жыи, ызыныкыо фэдызым ар чӀэ-тынэу агъэпсыгъ. Ащ икызы-Іухын ехьуллэу республикэмрэ районымрэ якӀуалыкыушӀэхэр къутырым кӀэкӀогагъэх.

А хьугъэ-шӀӀагъэм къутырдыс-хэм шӀошъхьуныгъэу ахэлъым зыкыыригъэІэтыгъ, нэмыкӀ Іофыгъохэри зшӀохыгъэнхэм пае пашэхэм нэшӀукӀэ яплъыхэу аублагъ. Кыагурылауагъ гум зэ-рэрамынэжыгъэгъэх, мӀӀӀэ-макӀэу япсэуплэ зэтэгъэпсы-хьагъэ зэрэхьужыщтыр.

Зы гъэхьагъэм ятӀонэрэр кы-кӀӀӀыкӀлӀэу, къутырым ишы-ІӀкӀӀӀ амаклхэм ахахьощтыгъ, зыкыІӀэтыжыщтыгъ. Еленэ шъхьахыгъэп, ІофшӀэным кы-гъэпшыгъэп, зыфэежырэ Іофыр зшӀуимыхэу уцугъэп. Сыдрэ лъэныкыокӀи ащ ІэпылэгъушӀоу иІ Михаил Ленскэр. Джащ фдэу альӀӀыщтымкӀэ яшӀуагъэ кыагъако къутырдысхэу Виктор Дегтяревымрэ Вячеслав Игнаше-вымрэ. Ахэм яшӀуагъэкӀэ охъ-тэ кӀэкӀым къутырым ишылакӀэ зэхьокӀыныгъэшӀухэр фэхьугъэх. Нахьыпэм чэщырэ шӀункӀы-щтыгъэ урамхэр джы кызы-лэныфэжыгъэх. Зашъохэрэ псыр зэрыклорэ трубэхэу жьы хьугъагъэхэр, чыплэ-чыплэу кызыкӀӀэчыщтыгъэхэр агъэтэ-рзыгъэх. А зӀпсэумкӀэ райо-ным ипашэу Пшыдатэкъо Ризо, Бжыхъэкоежэ къоджэ псэуплэм ипашэу Хьатитэ Аскэр къаде-лагъэх. Ащ пае Еленэ ахэм афэ-раз. Псым игъэтэрэзын кыкӀэ-лэжыкӀуагъ гъэстыныпхъэ шхьуантӀэм игъэфедэн. Унэхэр, еджаплэр, медпунктыр газкӀэ джы агъэфабэх.

Мы лгъэхъаным къутырым иад-министратор зыгъэгумӀкӀыхэрэм ащыщ къутырымрэ Бжыхъэ-коежымырэ ззыпхыхэрэ гъогу зэрямылэр. Джащ фдэу къу-тырым клуби, сабий ІыгышӀи дэт-хэп. Ау джы Іофхэр зэрӀӀӀкӀы-хэрэм фдэн хьумэ, а кыныгъо-хэр зэрэдагъэзыжыщтхэм ыцы-хъэ тебгъэлъын плъэкӀыщт.

Къутырдысхэм мэфӀӀкӀхэр якӀасэх, хьяр-гушӀуагъохэр зэ-рифэшъуашэу хагъэунэфыкых, жьы, кӀи ахэр зыдэщылэ чыплэ-жым макӀо. КызырэтӀуагъэу, псэуплэм, унагъом, ТекӀоныгъэм ямафэхэр шыахагъэунэфыкых. БэмышӀӀуу къутырым и Мафэ игъӀӀӀоуыгъэу агъэмфӀӀкыгъ. Ащ фӀӀӀӀыгъэу еджаплэм иша-гу цыфыбэ кышызэрэгъуо-игъагъ. Бэ хьакӀэу кыафӀӀӀога-гъэр. Ахэр Тэхьутэмыкыуае, по-селкэу Яблоновскэм, Адыгея-кӀэм, Бжыхъэкоежыым, Афып-сыпэ къоджэ псэуплэм кыары-кыгъагъэх.

МэфӀӀкӀым хэлэжыагъэхэр Іэ-гутеошхокӀэ пӀӀӀӀыгъэх Адыгэ Республикэм изаслуженнэ ар-тисткэу Кушъэкъо Симэ. Ащ орад зэфэшъхьафхэр кыафӀуагъ. Прикубанскэм культурэм и Унэу дэтым шызэхэщӀэгъэ кӀэзэкъ оредыІо купэу «Прикубанцы» зычӀэм концерт кыафитыгъ. Бжыхъэкоежыым культурэм и Унэу дэтым иорэдыІо-кӀэщӀӀоко коллективэу Пшызэ шьолъыр изаслуженнэ артистэу Хьашъу-кыое Мурат зипашэр ыкӀи дунэе зэнэкӀокыухэм ялауреатэу Хьа-титэ Алине художественнэ пашэу зилэр мэфӀӀкӀым хэлэжыагъ. Мэ-фӀӀӀӀ зехахэр чэфыгъэ хэлъэу, дэгъоу кӀуагъэ.

ХЪУЩТ ШӀӀӀӀ.

Сурэтхэм арытхэр: **Бжы-хъэкоежыым ветеранхэм ясоветэу шызэхэщӀагъэм ит-хьаматэу Шэуджэн Казбек мэфӀӀкӀымкӀэ кыафӀушӀо, ащ иджабгъукӀэ шытыр къу-тырым иадминистраторэу Елена Высоцкаяр; Тэхьутэмыкыое ЗАГС-м ипашэу ШӀуӀӀӀ Али-нэ зэшъхьэгъусэ Дегтяревхэм кыафӀушӀо.**

Пэрэныкъо Фиридун-
рэ Къат Теуцожьрэ.

Цыфым ишӕушӕгъӕ игугъу ашӕы зыхъукӕ уахтӕри кыдалыгътӕ. Уахтӕр шӕпхъӕшху, шӕчӕлӕшху. Ишӕбзӕ нӕд кӕгъӕкӕ зӕклӕ, шӕхъас ымышӕу ыутхындзызӕ кыредзӕ ери шӕури. Дӕгури дӕйри ичӕпӕ ригъуцозӕ макӕ. Насыпынчӕр ишӕхъал дедзӕш, дехъаджыхъӕ. Насыпышӕом сабый папкӕу еубзӕзӕ ылапӕ ылыгъу зӕрӕцӕ...

Шушӕныр зыпӕ ит Чӕтӕо Ибрахымӕ зысшӕрӕр дӕхъкӕае шӕгъӕ, цыхъӕ фӕппшыным игъо хъуи къелыжыгъ. Охътӕ кӕыхъэм зӕримыгъӕкӕкӕыгъӕ, ухъзыгъӕлӕхъуыхъан цыфпыт. Бӕ зымылорӕ башӕм уримыхъылӕу пшӕцтӕ. Бӕр зырихъылӕу хъугъӕ Чӕтаом, зыхътхэм илӕдзбныгъӕрӕ илӕсагъӕрӕклӕ кызӕрахъшӕрӕр нӕфагъӕми, ыужыкӕ згъӕшӕагъоу нӕшанӕхӕр еслӕгъулагъӕх. Шъырыт, гушӕлӕ лыер иджагъу, ау ишыкӕагъӕ хъумӕ, зӕклӕкӕо Иоф илӕп. Лыгъӕклӕ упӕгъоу кӕмӕ икӕкӕыгуай. Пчӕгум итыныр имыкӕсӕми, къогъу къуахъи хӕлӕп. Игушӕлӕ шӕрыо зӕтет уасӕ фыуигъӕшӕу зӕфӕ нӕфӕрылӕ.

Хъужъӕу укызышчымыхъу-гъӕу, узышамышӕу гъӕм кӕбгъӕзӕжынышӕ, унагъо шыпшӕныр псынкӕп. Къыпкӕ-хъухъӕхӕрӕри а шапхъэм ибгъӕуцонхӕри лӕшӕхӕп. Ахӕр зӕклӕ кызӕрӕдхъугъӕр инасыпкӕ кыкӕыгъӕу плъытӕн плъӕкӕышт. Тыркуем ис адыгъӕхӕмрӕ хъужъым исхӕмрӕ Иофышӕхъмкӕ язӕпхън емызӕшчыжъӕу зӕрӕфӕлажӕрӕр лыгъӕм шыц. Шъхъахън ашӕклӕ ышӕлӕрӕп. Изакъоп а Иофышӕлӕ Чӕтаом, «Гунӕс» зыфӕлорӕ купӕу зыхътыр зӕклӕ чан. Яшӕлӕ зӕу ялоф зӕрахъылӕжы, шъхъадж иамал кызӕрихъӕу фӕлажӕхъми, Ибрахымӕ кызӕрахъшӕрӕр мафӕ кӕс нахъ нафӕ кысфӕхъу. Цыфхӕм ахъзӕгъӕн, зылгызышӕнӕх, зылгъӕдӕлон зылгъкӕырӕр насыпышӕу, цыфым цыфыр ишӕхъыба! Шу ышӕнӕм фӕхъазырыныр ары Тхъэм кыгъӕшӕыгъӕхӕм кӕахилъхӕрӕр. Джа нӕшанӕхӕр хӕлӕых Чӕтӕо Ибрахымӕ.

— Тхъаматӕр, Бурсӕ кӕалӕ урагъӕблагъӕ, — кыуыпкӕпкӕыз гушӕлӕхӕр кысӕлох Чӕтаом. — Уисурӕтхӕри Истамбул кырашчыжыгъӕх. Бурсӕ исурӕт кӕгъӕлӕгъӕопӕ шъхъа-лӕ рагъӕолӕжыгъӕх.

Кылоштыр кыгъӕкӕклӕи, уахтӕми сӕри кытшъхъасӕу кысӕуплӕыхъагъ. Билетхӕу сызӕрыбынышӕ кыкызырӕ-

быбыжыштыри зӕрӕхъазырхъми сыщигъӕгъозагъ. Сшӕогъӕшӕгъонӕу ыклӕи сугуапӕу сеплӕы, янӕ сыкыильфыгъӕп, тыкызӕдхъугъӕп, сьд шъу-лӕа мыщ фӕдизыр мы лӕы шӕагъом кызкӕысфигъӕкӕуатӕрӕр илӕс пчъагъӕ хъугъӕу? Ицӕфышӕлӕгъ кызхъӕкӕырӕр, цыфым шӕу фишӕнӕу кызӕрӕхъугъӕм рыкӕмыгъожъӕу хегъахъо. Сӕ сизакъоп, хӕткӕи ишӕушӕлӕ ыпӕ ит.

— Ухъазырмӕ, сыхъазыр, — сугуапӕу пӕсӕгъӕхъожы.

Къӕклӕхъаныр зысыкӕсӕр бӕшӕагъӕба, Тхъэмкӕи шыкур, кӕралыгъо макӕп сызӕрыхъагъӕри. Гугъатхъӕ хъзгъуатӕу зышчысплӕыхъагъӕри, сурӕт

Сурӕт кӕгъӕлӕгъуапӕм чӕтхӕр, сӕмӕгумкӕ агъунӕр Сохътӕ Филиз.

зышчысплӕыгъӕри хъои. Ахӕм апкӕ кыкӕлӕу цыф лӕзпкӕу сызӕлӕагъӕри Тхъэм ышӕн. Тыркуем джыри зӕ Иоф дӕгу-клӕ сызӕрихъащтым сыкынгъӕчӕфыгъӕу гумӕклӕ тхъагъохӕм сызӕлӕаштагъ. Охътӕ клӕклӕу кӕгъӕлӕгъӕонитӕлӕм азыфагу ифагъӕм каталог хътыутыжы-нӕу кыдафӕштыгъӕпӕти, сӕ си-лӕхӕм ашышӕр Бурсӕ есхъыжъагъ. Кӕгъӕлӕгъӕонӕм каталогыр имыгъусӕ зыхъукӕлӕ, цыфӕу паспорт зымылӕм фӕдӕу сӕло зӕпӕт, сурӕтышӕмкӕи еплъы-хӕрӕмкӕи ащ мӕхъанӕшхо ил.

Непӕрӕ лӕхъхъанымкӕи ахӕр лӕшӕыхъ, тхылыпӕлӕ фыжыым идӕгъугъи мыухъжъ, хъуытӕлӕхӕри хъоих, зым нахъи адрӕр

нахъ дӕгуужъӕу, ишыкӕагъӕр зы — ахъш, ар нахъыбӕ кӕс, нахъ дӕгуушт. Ащ изакъоп, сыдрӕ Иофкӕи кӕуухъӕгъуай мылькур, сыдрӕ лӕхъхъани уасӕ фӕзышӕырӕр. Сшъхъӕ кышӕ-кӕокӕырӕ кӕбарыбӕм ахӕри ашышчыгъӕх «Боингышхоу» джыри сызӕрыгупсӕфыхъагъӕм чӕшчыкӕо ошӕогум сызыр-лӕсӕм. Сызӕгушылагъӕхӕр кӕалӕу Стамбули, Дюзджи,

зышӕлӕгъӕ Руслъанӕ ыцыпӕ Стамбул зӕрӕнӕсырӕри сугуапӕу, шӕлӕм сышчыгъугъӕзӕ кӕу-хъӕлӕзтӕшхом ымакӕ зыхи-гъӕшъхъаукъагъ.

Зӕрӕхъугъӕр кызӕхъӕсымы-шӕпӕу сикӕлӕгъу сыхилъӕсӕ-жыгъ, тикъуаджӕ ихӕгуашъхъӕ кызӕлӕпсӕчъыхъагъ. Мӕфӕ нӕф дахӕр, дышӕлӕпсыр зӕпӕ-жыуужъӕу кызхъӕлыдыкӕырӕ дӕхагъӕу сишылӕныгъӕ ианахъ

мӕкыгъӕри язекӕуакӕклӕ сшӕ-гъӕгуыпшагъӕу паромышхом сырашӕлӕагъ.

Стамбул хы Шуцӕлӕ лӕушӕо шыпкӕм лӕс. Кӕлӕшхор тӕоу егошы Мраморыхъымрӕ хы Шуцӕлӕмрӕ зӕзыпхыжырӕ псы-шхоу Азиѳмрӕ Европӕмрӕ ягъу-напкӕ кӕззыгъӕнафӕрӕм. Хы Шуцӕлӕ лӕныкыомкӕи укыкӕы-мӕ, Мраморыхъым исӕмӕгу-бгъукӕ хытӕлолӕ кӕыхъӕ хъазы-рӕу пӕшы. Ар машинӕкӕи кӕу-ухъан плӕкӕыштми, паромы-кӕи укыкӕы нахъ лӕшӕлӕх Бур-сӕ кӕалӕ унӕсынымкӕи.

Паромым мыхъыжъӕу тызӕ-пырищи Бурсӕ кӕалӕ фӕтыузн-кӕыгъ. Мыгушылӕрӕ Мустафӕ кыыригъӕкъужъӕу Фиридун ыжӕ Иоф регъашӕлӕ, хигъӕтӕыс-хъу мӕгушылӕ. Зыгорӕхӕм уакӕлӕупчӕнӕу амал кыуымы-тӕу игушылӕхӕр мӕкӕшхокӕлӕ зӕпӕгъащӕ. Кылохӕрӕм сифе-дӕ ахӕлӕышъ, зысыушъӕфы-гъӕу седӕлӕ. Нахъыбӕу зигугъу кышӕлӕхӕрӕр хъкум икӕыжы-гъӕхӕр арышъ, сшӕогъӕшӕлӕгъо-ми, клӕу зыгорӕхӕр зӕхыси-гъӕхъынхъу сышчыгъугъӕзӕ сепӕ. Джауштӕу кӕбарыкӕлӕхӕр зӕ-пимыгъӕузӕ Бурсӕ нӕфшӕагъом тыдӕлӕдагъ. Ятӕонрӕу сыда-хъӕти, кӕлӕлӕ дӕхӕшхом сышчы-гушӕуыгъ. Унакӕлӕх слӕгъу-хӕрӕр зӕклӕ, зым нахъи адрӕр нахъ дӕхъжъ. Клӕупчӕлӕгу сы-римыгъафӕу унӕ зӕтетышхом тылуигъӕлӕдагъ. Сӕхъутӕ Зӕ-кыи иунагъо сшӕлӕжыгъӕ, зӕр-сибысымыштыхӕри кысиуагъ. Чӕхъапӕм кышчытажӕхӕрӕ Сӕхъутӕхӕр нӕгушӕохъу кыспӕ-гъокӕыгъӕх. Нӕбгыриплӕри чӕ-фыгъ, хъаклӕбӕ зӕряуалӕрӕр гъуащӕштыгъӕп. Илӕдзбныгъӕ-клӕ иакыылкӕи хӕбгъӕукъон умылӕкӕышт Зӕкыи апӕрӕ кӕатым тет унӕ зӕхътым тыри-шагъ. Ыпхъу Филиз жыым зӕр-ехъӕ, гушӕлӕзӕу, Бурсӕ кӕалӕ-шхом и Адыгӕ Хасӕ итхъама-тӕ апӕрӕити зӕрӕслӕгъурӕр, кысфӕчӕфыгъ. Пшъӕшӕ дӕхӕ сурӕтыр ылу уригъӕтӕысхъа-нӕу хъазырӕу цыфышӕлӕ. Зӕкыи ишъау Огъуз рӕхъат, ишӕнкӕи ынапӕклӕи ятӕ ехъышӕрӕу, кӕопчӕлӕ гохъ, гушӕлӕ лӕы ыжӕ кыдӕкӕырӕп. Мыгулӕу зегъа-зӕ, зышыгъугъыжъӕу мӕлабӕ, шырыт. Ишъхъӕгъусӕ Щадие икӕлӕрӕ ипшъашӕрӕр азы-фагу ит, ным зӕрикӕлӕгъӕкӕон-хӕр кӕахӕшӕу хъазырыпсыхъ ыгу илӕыр кызӕрашӕлӕу зыфаер кыфагъӕсынӕу. Фӕхъутӕ зилӕу унӕм кӕадис янӕ кӕяплӕымӕ ыгу илӕыр кыззышӕлӕрӕ лӕфы-гъӕхӕр насыпышӕлӕхъу егъӕп-кӕыгъӕх. Унагъом фӕрӕзӕ Зӕ-кыи унӕ зӕхътышхоу шыкӕла-гъӕ зымылӕу тегъӕпсыхъагъӕр кысигъӕлӕгъугъ. Сигъолы-плӕи кысфигъӕнафи зызгъӕ-псӕфынӕу кысиуагъ, хъаклӕ-шым сызӕримыгъӕкӕлоштым-клӕ гъуазӕ сишӕыгъ. Аӕропор-тым сыкызышчыгъӕ клӕлитӕр лӕфӕфыкӕлӕу пӕдъжыым кӕз-сыгъӕх. Зӕрӕхъабзӕу, шӕй куп-лымрӕ пӕдъжы жшхън шъа-бӕмрӕ ялоф тухыгъаклӕу шы-тыти, зыклӕи сымыпшъыгъахъу кысшчыхъоу сырашӕжъагъ. Хъаклӕ чыпӕлӕ куплӕр Зӕкыи кысфигъӕшъошагъ. Слӕгъу-рӕр зӕклӕ сшӕогъӕшӕлӕгъонӕу кӕалӕм исурӕт кӕгъӕлӕгъуа-плӕ сынагъӕсыгъ.

КЪАТ Теуцожь.

(Джыри кыкӕлӕыкӕлошты).

Бурси кинокадрӕхъу санӕлу кыиуцагъӕх. Цыф шӕагъоу сызӕлӕагъӕхӕр сугуапӕу кы-дӕоягъӕх. Пкӕыхъапӕр нӕфӕпӕ зышчыхъурӕ лӕхъхъаным сыхъ-тыгъӕми, сымыгъӕшӕлӕгъони самыгъӕгумӕкӕины слӕкӕы-штыгъӕп. Хӕт шъулуа кыса-жӕхӕрӕр?

Мызыгъогум сизакъу, Тхъӕр сугъус, тӕнӕ зӕрилоштыгъӕу. Чӕтаом апӕрӕу Стамбул сызе-

тхъагъоу кыхъӕфагъӕм сышчы-зӕрилӕсӕу сытхъӕжыштыгъӕ...

Стамбул иаӕропорт тызышӕ-тӕысӕхым кӕбъыбыгъӕ купы-шхор рыразӕу лӕгу теуагъ. Кыспӕгъокӕыхъ хабзӕти, аӕро-вокзалым сыкыгъчӕклӕи зыс-плӕыхъагъ. Адыгӕ нӕгу зи сы-нӕ кызыпӕшӕомыфӕм, сыгу-мӕклӕу сыублагъӕ. Тырку гу-шӕлӕ зӕулӕу сшӕлӕрӕр икъушты-гъӕп, инджылызыбӕзми сы-

цӕм кысиуагъӕр сыгу кӕз-кыжыгъӕ:

— Гъогур кыиозгъӕлӕгъу-гъӕшъ, гъӕнӕфагъӕ узӕрӕмы-гъошӕштыр, адрӕр джы о уилоф.

Ауми ыгу кысфӕмыгъун ылӕкӕыгъӕп, самолетым сеп-тӕысхъӕфӕ телефонкӕи ына-лӕ кыстетыгъ. Хъмыукъонӕу Тхъӕр зыфӕуысагъӕр хӕгъӕ-укъогъуай. Шушӕлӕ купӕу Чӕ-таор зыхътхэм ашыц зыми иягъӕ кысимиыгъӕкӕыгъӕми, шӕушӕнӕмкӕи апӕ итыгъ, си-ныбджӕгъу Пӕнӕшъу Руслъа-нӕу каталог хъушӕу сшӕрӕр Мыекъуапӕ сфышчыхъзыу-тыгъӕри Ибрахымӕ кыыгоуцӕ. Нӕлосабӕ зилӕ, бӕмӕ шӕу афӕ-

фӕсӕмӕгути, зызгъӕрӕхъатыгъ кысӕлыкӕонхӕм сышчыгъугъӕ. Ауштӕуи хъугъӕ, шӕулае те-шӕагъӕу клӕлӕ тегъӕпсыхъгъи-тӕу кысӕкӕуалӕи шӕуфӕс кы-сахыгъ. Зыр плъыжъ зӕшӕлошчы-гъӕ кӕыхъ, адыгабзӕр кыло-тӕкӕу, кӕгъӕуцужыгъуаешъ, игъусӕ кӕопчӕлӕ рӕхъатым гу-шӕлапӕр нигъӕсырӕп. Адрӕр мӕл лӕсӕу хъушъыкӕы, иадыга-бзӕ мӕлӕпао нахъ, зӕикӕп, ащ илахъи плъыжыым кыырегъӕ-къужы:

— Сӕ сы Пӕрӕныкъо Фири-дун, мы кӕмыгушылӕрӕм ыцӕр Мустафӕ, — кӕгъӕжы гушӕ-лӕрым паромым бӕрӕ зӕрежа-гъӕхӕри кыыхигъӕхъожыгъӕ. Клӕлитӕлӕм сӕжӕфӕ сызӕрӕгу-

ІЗКЫБЫМ ШЫПЭ НЫБЖЫКІЭХЭМРЭ ЕГЪЭДЖЭНЫМРЭ

РАГЪЭЖЪАГЪЭР лъагъэкІуатэ

Ізкыб хэгъэгумэ къарыкыгъэ тилъэкъэгъу ныбжыкІэхэр ыпкІэ амытэу Адыгэ къэралыгъо университетыр Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетыр ащеджэхэу аублагъ.

Зэхэцэн Іофхэр зэшлэохырэмы Адыгэ Хасэр ащыщ.

Общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» илэгъэ зэлукІэм Хьэпэе Арамбий, Шъхьэлэхъо Аскэр, Хьунэго Чэтибэ, Нэгъуцу Аслъан, Лыунэе Руслъан, Бэгъэдыр Артур, нэмыкІхэри къыщыгушылагъэх. Студент 60-м ехъу мыгъэ апшъэрэ еджапІэхэм зэраштагъэхэм, бюджет ахьщэкІэ Урысыем гъэсэн-гъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министертвэ ахэр зэрэригъаджэхэрэм, нэмыкІхэм къатегушылагъэх.

Зэхэцэн Іофхэр нахьышІоу гъэцкІэгъэнхэм, къэкІоцт илъэсым аштэцтхэр къыхыхыгъэнхэм афэшІ Адыгэ Хасэм ыцІэкІэ Іофхэр ыгъэцкІэнхэу Едыдж Мэмэт пшъэрылъ фашІыгъ. Гугъэжъу Джыхьанэ телефонкІэ дэгущыла-гъэх, зэзэгъыныгъэхэр зэдашІыгъэх.

Сурэтыр Адыгэ Хасэм изэлукІэ къыщытырахыгъ.

хэр ыгъэцкІэнхэу Едыдж Мэмэт пшъэрылъ фашІыгъ. Гугъэжъу Джыхьанэ телефонкІэ дэгущыла-

«НАЛМЭСЫМ» ия 75-рэ ИЛЪЭС
ИПЭГЪОКІ

Лъэпкъым, республикэм янамыс

Къэралыгъо Академическэ къэшъокІо ансамблэу «Налмэсыр» илъэс 75-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ пчыхъзэхыхъэ тыгъэгъазэм и 9-м Мыекъуапэ щыкІоцт. Дунаим щызэлъашІэрэ творческэ купыр Москва, Киргизием бэмышІэу ащылагъ, мы мафэхэм концертхэр тикъуаджэмэ къащетых. Юбилей пчыхъзэхыхъэр гъунэгъу краим икъэлэ шъхьалэу Краснодар щызэхэцэнэу загъэхъазыры.

«Налмэсым» идиректорэу Бэстэ Азмэтрэ ихудожественнэ пашъу Къулэ Мыхьамэтрэ къызэрэталуагъэу, Мыекъуапэ щыкІоцт концертхэр ансамблэм итворчествэ изэфэхьысыжъэу плыгъэ хьуцт. Ау зы концертхэр къашъоу къыщыпшын плъэкІыщтым ипчъагъэ къызыдэплъытэкІэ, «Налмэсым» уасэ зэрэфэпшын Іофшлагъэ зэрэщыІэр къыдэплъытэн фае.

Ансамблэм иартистхэу Дэгъу Ирнэрэ Іушъынэ Руслъанрэ джырэблагъэ къашъоу «Ислъамьер» республикэ филармонием къыщагъэлъэгъуагъ. Краснодар краим, къош республикэхэм, Москва къарыкІыгъэхэр залым чІэсыгъэх.

— «Налмэсым» иартистхэм зы къашъоу нахь къамышыгъэ-

ми, сиконцерт лъэшэу къагъэдэхагъ, лъэпкъ искусствэм ибаныгъэхэм яшъэфхэр пчэгум къыщызэлъахыгъэх, — къытилуагъ Урысыем, Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлыкъарым, Къэрэщэ-Щэрджэсым янароднэ артистэу Тутэ Заур. — Тхьагъэпсэх, артистхэм сафэраз.

Адыгэ шъуашэр, адыгэ къашъор, лъэпкъ шэн-хабзэхэр «Налмэсым» икъашъохэмкІэ дунаим ипчэгу анахь дахэмэ къащелуагъэх. Юбилей концертхэр гъэшІэгъоны зэрэхъуцтыр искусствэм пыщагъэмэ ашІэшъ, пчыхъзэхыхъэм дэгүІэх. Лъэпкъым, республикэ гупсэм янамыс зыгъэдэхэрэ «Налмэсым» ишІушлагъэмэ тарэгущо.

Сурэтым итхэр: Дэгъу Ирнэрэ Іушъынэ Руслъанрэ.

Непэ зэдешІэщтхэр

Мыекъуапэ футболымкІэ икІымэфэ зэлухыгъэ зэнэкъокъу хэлэжъэрэ командэхэм яешІэгъухэр непэ ялэщтых.

«Квант» — «Улап»
«Чыгушъхь» — «Шагъдый»
МГТУ — «Урожай»
«Ошъутен» — «Мыекъуапэ».
Апэрэ ешІэгъур сыхьатыр 11-м аублэщт.

«Кубань» итренер

Краснодар ифутбол командэу «Кубань» Урысыем иапшъэрэ куп щешІэ. Тренер шъхьалэу Дан Петреску клубым 2015-рэ илъэсым нэс Іоф дишІэнэу зэзэгъыныгъэм кІэтхагъ.

БАСКЕТБОЛ. АПШЪЭРЭ КУПЫР

Апэ итым узытыригъэкІоцта?

ТелефонкІэ къатыгъ. «Согдиана-СКИФ» Воронеж — «Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — 80:67 (6:17, 25:10, 21:18, 28:22).

Тыгъэгъазэм и 1-м Воронеж щызэдешІагъэх.

ШэкІогъум и 30-м командэхэр Воронеж зыщызэлукІэхэм 69:62-у Адыгэ Республикэм ибаскетболистхэм текІоныгъэр къыдахыгъ. ЯтІонэрэ зэлукІэгъур къызэрэкІоу щытыгъэп. Воронеж икомандэ зэнэкъокъум апэрэ чыплэр зэрэщыІыгъыр къыдэплъытэмэ, Адыгеим испортсменхэм уащытхуныр атефэ.

— Апэрэ такыкыи 10-м ыуж пчъагъэр 6:17-у щытыгъ, — къелуатэ «Динамо-МГТУ»-м итренер шъхьалэу Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Андрей Синельниковым. — Ащ

къыкІэлъытлогъэ уахътэр тэркІэ ІэшІэхыгъэп...

Бысымхэм ешІэгъур зэрэхыгъэм командэхэм ухъазырыныгъэу яІэр къыушыхъатыгъэу тлыгъэрэп. Тазыр дзынхэр бысымхэм гъогогъу 35-рэ агъэцкІагъэх, хьакІэмэ 5 ныІэп. Тибаскетболистхэр бащэрэ судьхэм агъэпшынагъэх. Зы лъэныкъом хэпшыкІыпэу судьхэми «факъудыи» зыхьукІэ, текІоныгъэр зыхьыщтыр къэшІэгъуаеп. Тибаскетболистхэм гуетыныгъэ ин къызэрэзыхагъэфагъэм фэшІ тафэраз.

Тыгъэгъазэм и 3—4-м «Динамо-МГТУ»-м ешІэгъуитІу Тамбов щыриІэщт. Тыгъэгъазэм и 20—21-м, 24—25-м Брянскэрэ Курскэрэ якомандэхэр Мыекъуапэ щешІэщтых.

Зэхэщыагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

КъылдзыгъэкІырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ІофхэмкІэ,
Ізкыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэп-
къэгъухэм адырлэ
зэпхыныгъэхэмкІэ
ыкІи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкІэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шъхьалэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редакциер
зылдзыгъэр:
385000,

къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкІыжъ зы-
хьырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын ІофхэмкІэ,
телерадиокъэтын-
хэмкІэ ыкІи зэлъы-
ІэсыкІэ амалхэмкІэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэлоры-
шланІ, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мышпып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкІэ къэзыгъ-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кІыжъ ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым шылажъэхэр-
рэмрэ яеплъыкІэ
зэтемыфэн ылъэ-
кІыщт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхьырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкІи къэ-
зытхыгъэхэм
алэкІдгъэхъа-
жыхьэрэп.

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4378

Индексхэр
52161
52162

Зак. 2892

Хэутыным
узшыкІэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхьатыр 18.00

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЛЪ Нурбий.